

פורום האקלים הישראלי

דו"ח שנתי 2022

מוגש לנשיא מדינת ישראל יצחק הרצוג

פורום
האקלים
הישראלי

"זוהי שעת חרום. משבר האקלים הגלובלי רק מחריף ומכה בנו במלוא הכוח, ולצערנו זו רק ההתחלה. המשבר הזה מדיר שינה מעיני זאת הסיבה שעם תחילת כהונתי כנשיא המדינה, הצהרתי שאפעל בכל האמצעים העומדים לרשותי, ואירתם למאבק במשבר האקלים. [לכן]הקמתי את "פורום האקלים הישראלי" בהובלתו של חבר הכנסת לשעבר הד"ר דבחיני, ובניהולה של ד"ר זהר ברמן...

משבר האקלים הוא משבר כלל עולמי, ואנחנו במזרח התיכון צריכים בראש ובראשונה להבין אותו ברמה האיזורית, כי ההשפעה היא דרמטית... עם האתגר הזה לא ניתן להתמודד באופן פרטי – כל מדינה בפני עצמה. אני מאמין שכל משבר צופן בתוכו גם הזדמנות, וגם כאן – בפנינו נמצאת הזדמנות בקנה מידה היסטורי. אני מתכוון לשיתוף הפעולה האיזורי במאבק במשבר האקלים. בפרפראזה על הביטוי המוכר, אני מאמין שהגיעה העת ל"מזרח תיכון מתחדש". זו לא אמירת כנף, מן השפה ולחוץ, אלא תפיסה שמבוססת על ניתוח מעמיק ושיחות עם מנהיגים שונים באזורנו ועם גורמים משפיעים רלוונטיים לאזור.

רק שערו בנפשכם שיתוף פעולה עם שכנותינו במזרח התיכון, עם שתי המארחות הבאות שלועידות האקלים העולמיות - מצרים... ואיחוד האמירויות... ויחד איתן ירדן, בחריין, מרוקו, סעודיה, ועוד ועוד, וכמובן גם שכנינו הפלסטינים. ולוואי שנגיע ליום שבו יצטרפו גם לבנון וסוריה, שם משבר המים והבצורות המתמשכות באגן דמשק הסורי, לצד הירידה של עד 30% בכמות המים הראויים לשתיית אדם בהקשר הלבנוני, הן טרגדיה של ממש.

אין זה חלום, רבותיי, הרי במובנים של אנרגיה מתחדשת, המרחב הזה אוצר בתוכו פוטנציאל עצום. המציאות מדברת בעד עצמה: בואו ננתח לרגע את חבל אילת-אילות - המרחב שהפך להיות מופת ודוגמה עבור העולם כולו. אנחנו מדברים שם על כמעט 3 מיליון דונם שמייצר היום אנרגיה מתחדשת של 150% ביום, וצפי (עם אגירה) ל 100% של האספקה בשנת 2025. כלומר מצב שבו כל האנרגיה באיזור מבוססת על אנרגיה מתחדשת. כולה!

...עכשיו בואו נעשה את ההקבלה ואת המכפלות ונשרטט קווי מתאר למזרח התיכון כולו עלבסיס הנתונים האלה...

צורכי הטבע וצורכי האדם הבסיסיים ביותר יכולים להישזר זה בזה וליצור שיתוף פעולה לא רק בין החי לאדם ולמרחב, אלא גם בין עמים ומדינות בכל האיזור. הנה לכם המצע לדיון ולמודל – האתגר האיזורי משותף לכולם, וכולם מרוויחים מהפתרון.

זה הזמן לפעול יחד ובשותפות למען עולם טוב יותר. זו לא זכותנו, זוהי חובתנו. כפי שנאמר בספר בראשית: "לְעֹבְדָהּ וְלִשְׁמֹרָהּ". ויפה שעה אחת קודם.

(מתוך דברי הנשיא הרצוג בוועידת האקלים של הארץ. ירושלים 23.02.22)

"משבר זה מאיים על עצם קיומו של העתיד שאנו מבקשים עבור ילדינו. הוא מתעלה מעל פוליטיקה ותחומים גיאוגרפיים, גם עלינו להתעלות מעליהם. אני מבקש לומר לכל האומות COP27 ובמיוחד לשכנינו, הקרובים כרחוקים: מצב חירום זה דורש מאתנו לשלב כוחות. לא מחר - אלא ברגע זה ממש...

אני מאמין שלמזרח התיכון כולו, לכל אומות האזור, השופעות בשמש ובטכנולוגיה, תהיה היכולת לחבר את שאר העולם למקור מופלא של אנרגיה מתחדשת. באזור אשר חווה תהליך מידבור מואץ, לישראל יש גם את היכולת והידע למגר מחסורי מים חמורים ולהציע פתרונות לחוסר ביטחון תזונתי. אנו נכונים לחלוק את המומחיות והכלים שבידינו – על זה מדובר כשאומרים מזרח תיכון מתחדש...

הבה נהפוך את משבר האקלים להזדמנות להתמודד עם סכסוכי המאה ה-20 – ובכך נקדם שיתופי פעולה חיוניים למאה ה-21. הבה נמנף שותפויות אזריות נחוצות, לצורך יצירת מסלול אל עבר הכללה, יציבות ושגשוג, על מנת ליצור את המזרח התיכון המתחדש, המשותף.

שותפות בשגשוג ירוק ושגשוג כחול כמו בהסכם שעל פיו ירדן תספק לישראל חשמל ירוק וישראל תספק לירדן מים מותפלים, בשיתוף ובתמיכת ארצות הברית ואיחוד האמירויות. זוהי הדוגמה הטובה ביותר לשותפות יצרית המשיאה ערך לכל השותפים, אשר תתרום ליציבות האזור כולו.

(מתוך דברי הנשיא הרצוג בוועידת האקלים העולמית בשארם א-שייח. נובמבר 2022)

פתח דבר

ד"ר דב חנין

יו"ר פורום האקלים הישראלי

משבר האקלים מציב בפני האנושות אתגר עצום. זה רחוק מלהיות רק עניין של איכות החיים. מדובר כאן בחיים עצמם. הסכמה רחבה בקהילה המדעית מתארת את עצמת הסכנות: המערכות האקלימיות העדינות המאפשרות לנו חיים מתקרבות לנקודות שבירה; יכולתנו לספק לעצמנו מזון נמצאת תחת איום ממשי; מצבים של מזג אוויר קיצוני ילכו ויתעצמו - מגלי חום קטלניים ועד סופות קשות.

זהו משבר חברתי באופיו. יש דמות חברתית לנפגעים. כולנו באותה סערה אבל לא באותה סירה. עניים, מוחלשים, מיעוטים, קשישים וילדים נפגעים יותר. גם כשהמשבר יתעצם יותר יהיו בני אדם שיוכלו להתבצר מאחורי חומות גבוהות ולהמשיך לחיות בעזרת הרבה כסף והרבה כוח. אבל יהיו מאות מיליונים של אנשים, באפריקה, באסיה ובאמריקה הלטינית, שהחלקאות שלהם תקרוס, הכלכלה והחברה שלהם תתפרקנה – והם יצבאו על החומות וינסו לטפס עליהן פשוט כי אנשים רוצים לחיות. וכשאנחנו רואים מה קרה באירופה אחרי שני מיליון פליטים שהגיעו אליה בעשור שעבר: בכל היבשת - משבדיה ודנמרק ועד ספרד ואיטליה – צמח גל עכור של כוחות שונאי זרים, איסלמופוביים, אנטישמיים ופשיסטיים - איך תראה אירופה עם מאה וחמישים מיליון פליטים?

יש דמות חברתית גם לפוגעים. מחצית מגזי החממה שבאטמוספירה מקורם בצריכה של העשירון העליון של האנושות! מאה תאגידי ענק של פחם, נפט, גז ומכוניות בעיקר אחראים ל-71% מפליטות גזי החממה התעשייתיות.² אינטרסים כלכליים רבי עוצמה פועלים כדי למנוע את השינוי הדרוש, שיפגע ברווחים שלהם. בשנות השמונים של המאה הקודמת הם התמקדו בהכחשת הבעיה. בשנות התשעים – בהכחשת האחריות שלהם לבעיה. בשנים האחרונות ההתמקדות שלהם היא בעיקר בהכחשת האפשרות להתמודד. המסר, שמושקע בו הרבה כסף, הוא שכבר מאוחר מדי. הרכבת הזו כבר יצאה מהתחנה ואין דרך לעצור אותה. ואם זה המצב – צריך לאפשר לתעשיות המזהמות להמשיך לפלוט גזי חממה ולהרוויח, כי ממילא אנחנו כבר אבודים.

המאמץ העיקרי של מתנגדי השינוי עבר מהכחשת קיום הבעיה והאחריות לבעיה להפצת ייאוש.

בשלב הנוכחי, המאבק נגד הייאוש הופך למשימה מרכזית. את המאבק הזה צריך להציב על שתי רגליים. האחת היא הרגל הערכית: ייאוש הוא גשר מוביל אנשים טובים לכניעה, וכאשר הטובים נכנעים דברים איומים מתרחשים. הרגל השנייה של המאבק בייאוש היא מדעית: אותה קהילה מדעית שאומרת לנו שיש לנו בעיה גדולה, אותה קהילה מדעית שמסבירה שאנחנו אחראים לבעיה – אותה קהילה מדעית אומרת לנו גם שאנחנו יכולים להימנע מקטסטרופה אם נצמצם בחדות את פליטות גזי החממה בשנים הקרובות ובכך נבלום את ההתחממות ברמה ממוצעת של מעלה וחצי מעל קו המוצא כדי שמשם נוכל להתחיל בהדרגה לשקם את המערכת.³

בוועידת גלזגו שהתקיימה לפני שנה הושגה הסכמה בינלאומית המבוססת על עמדת הקהילה המדעית: סעיף 22 של הסכם האקלים של גלזגו קובע יעד אקלימי ברור (בלימת ההתחממות ברמה של מעלה וחצי) וגם מתווה דרך להשיג אותו – הפחתה של 45% בפליטות גזי החממה עד שנת 2030.⁴ בתרגום לשפה פשוטה, בגלזגו הסכימו מנהיגי העולם למהפכה עצומה – כלכלית, חברתית, טכנולוגית, חינוכית ופוליטית.

האם נצליח באמת לעשות את המהפכה הזו? בוועידת שארם-א-שייח השנה כשלו בעלי האינטרסים בניסיון לרכך ולמסמס את המתווה שהוסכם בסעיף 22 להסכם גלזגו.⁵ בחלק מהמקומות השינוי כבר מתחיל, עם כל הקשיים, החולשות והחסרונות. תכנית הגרין-דיל האירופית מציבה בפני אירופה יעד הפחתה של 55% עד שנת 2030.⁶ הנשיא ביידן העביר בארצות הברית חקיקה מקדמת הפחתות, אם כי שאפתנית פחות מזו שסימן בתחילה הדרך.⁷ בחירות באוסטרליה ובברזיל החליפו ממשלים ידידותיים למזהמים בכאלה המחויבים לשינוי. אבל חלק מהמדינות עדיין נמצאות הרחק מאחור כולל כלכלות גדולות כמו סין, רוסיה והודו.

1 OXFAM BRIEFING, Extreme Carbon Inequality: Why the Paris climate deal must put the poorest, lowest emitting and most vulnerable people first 4, figure 1 (2015).

2 The Carbon Majors Database, CDP Carbon Majors Report (2017).

3 Global Warming of 1.5c, IPCC Report (2019).

4 Working Group I – The Physical Science Basis IPCC (2021). (2021). Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S.L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M.I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J.B.R. Matthews, T.K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu, and B. Zhou (eds.)]. Cambridge University Press. IPCC (2021). Summary for Policymakers. In: Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S.L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M.I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J.B.R. Matthews, T.K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu, and B. Zhou (eds.)]. Cambridge University Press.

ישראל נמצאת במקום לא טוב בהתמודדות עם המשבר. היעד הרשמי שהממשלה הציבה הוא הפחתה של 27% בפליטות גזי החממה עד שנת 2030⁸; הנמוך ביותר בין המדינות המפותחות. פקידי האוצר מטילים ספק ביכולתנו לעמוד אפילו ביעד הצנוע הזה. כדברי מבקר המדינה בדוח החשוב שפרסם בנושא בשנה שעברה⁹; ישראל גם מציבה בפני עצמה יעדים נמוכים וגם מקפידה לא לעמוד בהם. לא פחות חמור, ישראל לא נערכת כראוי להשפעות הקשות של משבר האקלים על החיים בארץ בשנים הקרובות.¹⁰

זה לא חייב להיות המצב. ככלכלה קטנה, לישראל יש אמנם רק חלק קטן ביצירת הבעיה אבל יכול להיות לה – מסיבות רבות – חלק משמעותי בפתרון. כמדינה קטנה וצפופה, הנמצאת באזור של HOTSPOT אקלימי יש לנו אינטרס מובהק לקדם התמודדות אפקטיבית, בישראל קיימות יכולות טכנולוגיות מרשימות ויש אצלנו פוטנציאל אמיתי של חדשנות חברתית. וחשוב במיוחד, להבדיל ממקומות רבים בעולם, בישראל משבר האקלים איננו מוטבע בתוך הויכוח הבין-מפלגתי ואפשר ליצור הסכמה פוליטית רחבה על התקדמות ושינוי.

זה הרקע להתגייסותו של הנשיא יצחק הרצוג לפעולה בנושא. אכן, הנשיא איננו הכנסת – אין לו סמכויות חקיקה; הנשיא איננו הממשלה – הוא לא קובע מדיניות; הנשיא איננו בית המשפט העליון – הוא לא מוציא פסקי דין מחייבים. אבל דווקא מתוך המקום הזה הנשיא בחר להפעיל את הכוח שכן יש לו, כוח רך של הובלת תהליכים והסכמות, של גיבוש שיתופי פעולה ופתיחת ערוצים, כדי לתרום לשינוי הדרוש בישראל להתמודדות עם האתגר העצום.

פורום האקלים הישראלי, שהוקם ביוזמת הנשיא הרצוג, הוא שיתוף פעולה מיוחד במינו בין גורמים מהחברה האזרחית, האקדמיה, המערכת הכלכלית, הממשלה והשלטון המקומי. "חיים וסביבה", ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל קיבל את האחריות על הפעלת הפורום, ובכך נוצרה מתכונת המבטיחה את עצמאות הפעולה של הפורום.

בפורום האקלים הישראלי אנחנו מבינים שהאתגר הגדול שבפנינו איננו עוד הכחשת הבעיה אלא הייאוש מההתמודדות. על כן אנחנו מתמקדים לא בתיאור חומרת המצב אלא בגיבוש ובקיודם פתרונות. אנחנו יודעים שמשברים נושאים עימם תמיד איום על הדמוקרטיה. על כן אנחנו שמים דגש על גיוס הפוטנציאל הדמוקרטי הקיים בחברה באמצעות פתיחת ערוצים להשפעה על המערכת.

בשנה הראשונה לפעילות הפורום התמקדנו בגיבוש 68 יוזמות לשינויי מדיניות במגוון התחומים המשיקים למשבר האקלים: אנרגיה, תחבורה, עירוניות ותכנון, בטחון תזונתי וחקלאות, שמירת טבע, הגנת אוכלוסיות פגיעות, הפחתת צרכנות וצמצום פסולת, שינויים במערכות המיסוי וההשקעות ויצירת שיתופי פעולה אזוריים.

לשינויים שאנחנו מציעים יש אפקט כפול: מצד אחד, הם מציעים התמודדות עם המשבר (הפחתת פליטות של גזי חממה, הגדלת יכולות הספיגה של גזי החממה הקיימים, שיפור ההערכות למצבי אקלים קיצוניים). מצד שני, ובמקביל, הם מציעים גם שיפור בחיים שלנו כאן ועכשיו (הפחתת יוקר המחיה, צמצום פקקי התנועה, שיפור הבריאות, הקטנת הפערים החברתיים ויצירת מרחבים ירוקים ונעימים למחיה לכולנו). החיבור בין השאלות האקלימיות הגדולות לבין שיפורים מוחשיים בחיי היום-יום שלנו הוא גם המפתח לגיוס התמיכה הציבורית בשינויים הנדרשים.

בשנה הקרובה נשים דגש מרכזי בעבודתנו על יישום של שינויים במציאות. אנחנו מבינים את גודל האתגר ואת המורכבויות שלפנינו. נצטרך להמשיך להישען על אותה נכונות ורוח התנדבות שאפיינה את הפורום בשנה הראשונה, על ההתגייסות המרשימה של מובילי האשכולות שפעלו בהתנדבות מלאה, על היצירתיות של מובילי היוזמות, על המשך שיתוף הפעולה של כלל חברי הפורום, על תמיכה ציבורית ותקשורתית, על הגיבוי המשמעותי של נשיא המדינה ועל הנכונות להקשיב ולקדם שינוי אצל מקבלי ההחלטות.

מלאכה רבה לפנינו. אם נתגייס אליה כולנו – נוכל להצליח

גז חממה

Working Group II – Impacts, Adaptation, and Vulnerability IPCC (2022). Climate Change 2022: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. [H.-O. Pörtner, D.C. Roberts, M. Tignor, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegria, M. Craig, S. Langsdorf, S. Lösche, V. Möller, A. Okem, B. Rama (eds.)]. Cambridge University Press. IPCC (2022). Summary for Policymakers. In: Climate Change 2022: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [H.-O. Pörtner, D.C. Roberts, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, M. Tignor, A. Alegria, M. Craig, S. Langsdorf, S. Lösche, V. Möller, A. Okem (eds.)]. Cambridge University Press.

Working Group III – Mitigation of Climate Change IPCC (2022). Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [P.R. Shukla, J. Skea, R. Slade, A. Al Khourdajie, R. van Diemen, D. McCollum, M. Pathak, S. Some, P. Vyas, R. Fradera, M. Belkacemi, A. Hasija, G. Lisboa, S. Luz, J. Malley, (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA.

5 Glasgow Climate Pact (2021). UNFCCC,

6 European Commission, Stepping up Europe's 2030 climate ambition Investing in a climate-neutral future for the benefit of our people: Investing in a climate-neutral future for the benefit of our people (2020).

7 The Inflation Reduction Act, H.R.5376.

8 Update of Israel's Nationally Determined Contribution under the Paris Agreement (2021).

9 מבקר המדינה פעולות ממשלת ישראל והיערכותה למשבר האקלים 115 (2021).

10 מבקר המדינה פעולות ממשלת ישראל והיערכותה למשבר האקלים (2021).

פעילות השנה הראשונה

פורום האקלים הישראלי, יוזמתו של נשיא המדינה יצחק הרצוג, הוא שיתוף פעולה ראשון מסוגו במציאות הישראלית בין כוחות מהחברה האזרחית, האקדמיה, הממשלה, הכנסת, השלטון המקומי, גורמים מהמערכת הכלכלית ומשדה התרבות, התקשורת והרוח, וכן פלטפורמה לשיתופי פעולה אזוריים ובין-לאומיים בנושא. הפורום פועל כמיזם משותף של בית הנשיא וחיים וסביבה – ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל. עיקר פעילותו של הפורום נעשית בהתנדבות. קרן גלייזר התגייסה לתרום למימון תקציב לגרעין התפעול של הפורום ועל כך נתונה תודתנו. בבסיס הפעולה של הפורום ניצבת ההבנה שכדי להביא את ישראל למקום שעליה להיות בו, הן בהיבט הפחתת הפליטות והן בהיבט ההיערכות לחיים בעידן של שינוי אקלים, נדרשות פעולות בטווח הזמן המידי ובסדר גודל שונה מזה שהיה עד כה. התייצבותו של נשיא המדינה יצחק הרצוג בחזית נושא האקלים יוצרת הזדמנות מיוחדת במינה לקדם מגוון של סוגיות בנושא האקלים בצורות שונות ובאופנים מגוונים. הפורום נועד לסייע לשחרר את הדמיון והיצירתיות הקיימים בחברה הישראלית ולגבש יוזמות שיכולות להביא לשינוי מדיניות ולתרום לשינוי במציאות. בשנה האחרונה פעלו במסגרת הפורום שמונה אשכולות, המאגדים עיסוק בנושאים השונים המשיקים למשבר האקלים. כל אשכול מובל ע"י מספר חברי וחברות פורום שמונו לכך, העוסקים בנושאי האשכול במסגרת פעילותם היומיומית. במסגרת מפגשי האשכולות, נסקרו תחומי התוכן השונים וזוהו כיווני פעולה רלוונטיים ובעלי אימפקט עבור הפורום. כתוצאה מפעילות זו גיבשו משתתפי ומשתתפות הפורום יוזמות קונקרטיות במגוון נושאים. במקביל ליוזמות שגובשו במסגרת האשכולות, גובשו גם יוזמות בהיבטים סביבתיים-חברתיים, במסגרת קבוצות עבודה של ארגונים לשינוי חברתי במהלך שהובל ע"י מרכז השל לקיימות, ארגון שתיל ומרכז אדווה. גיבושן של היוזמות פותח שלב חדש בפעילות פורום האקלים, שיתמקד בקידום היוזמות במטרה להוכיח לשינוי מדיניות בפועל. זאת, באמצעות בניית תוכניות פעולה פרלמנטריות לתמיכה ביוזמות, קידום חשיפה תקשורתית ועבודה מול הדרגים המקצועיים והפוליטיים.

מטרות פורום האקלים הישראלי

1. לסייע בצמצום הפערים שבין היעדים האקלימיים הגלובליים לבין היעדים שנקבעו בישראל בתחומים האקלימיים. זאת, באמצעות עידוד מגוון גדול של יוזמות בכל תחומי החיים הרלוונטיים למשבר האקלים, יוזמות שבאופן מצטבר מייצרות שינוי כיוון במדיניות ובהתנהלות של ישראל.
2. לפתוח ערוצים לתוך עולמותיהם של מקבלי ההחלטות, לטובת מגוון של יוזמות יצרניות ומשמעותיות בנושאים הרבים המשיקים למשבר האקלים.
3. להוות פלטפורמה לשיתופי פעולה רב-מגזריים לקראת פתרונות מקיימים לאתגרי משבר האקלים בארץ.
4. להוות גוף מייעץ לנשיא המדינה בתחומי האקלים.

פעילות הנשיא בענייני אקלים

עם כניסתו לתפקיד, וכבר בנאום השבעתו בכנסת, הציג הנשיא את מחויבותו העמוקה למשבר האקלים ולהערכות ולהתמודדות איתו. לאורך השנה, ובשיתוף פעולה עם פורום האקלים, קיים הנשיא פעילות רבה בתחום. הנשיא מתייחס לסוגיות האקלים בסיריו בארץ וקיים לאורך השנה מפגשים בנושא, בין היתר עם ראשי חברות טכנולוגיות מובילות.

נושא האקלים הועלה ונדון בכלל פגישותיו הבינלאומיות של הנשיא עם ראשי מדינות וממשלות וקודמו שיתופי פעולה אשר משפיעים על מדינת ישראל והמזרח התיכון כולו. בנובמבר האחרון, הוביל הנשיא את המשלחת הישראלית לוועידת האקלים של האו"ם (COP27) אשר התקיימה בשארם א-שייח' שבמצרים והציג בפני מנהיגי העולם את חזונו ואת תרומתה של מדינת ישראל בנוסף, העלה הנשיא את נושא האקלים וההתמודדות איתו בכלל שיחותיו עם נציגי המפלגות השונות במסגרת סבב ההתייעצויות שקיים לקראת הטלת התפקיד של הרכבת הממשלה במסגרת הבחירות לכנסת ה-25. הנשיא הרחיב ודרש התייחסות למשבר האקלים מכלל נציגי המפלגות.

כחלק מקידום הנושא באקדמיה הישראלית, אירח הנשיא במשכנו מפגש מיוחד עם נשיאי האוניברסיטאות הישראליות, ועם ראש הו"ת, והעלה בפניהם את חשיבות קידום פעילות האוניברסיטאות בנושא, ובפרט את היוזמות הרלוונטיות לאוניברסיטאות שפותחו במסגרת הפורום.

השקת הפורום

אירוע ההשקה של פורום האקלים הישראלי התקיים בחודש ינואר 2022, במעמד נשיא המדינה ורעייתו, שרי ממשלה וחברי כנסת, מנהלי ונציגי ארגונים שונים, נציגי האקדמיה הישראלית ועוד רבים אחרים. האירוע התקיים במתכונת מקוונת, עקב אילוצי הקורונה, ונפתח בנאומו של נשיא המדינה שהציג את חזון הפורום ובדברי יו"ר הפורום שהתייחס למתכונת העבודה של הפורום בפועל.

אשכולות הפורום

כאמור, הפורום מעודד יצירת יוזמות מתוכו וגיבושן של יוזמות אלה נעשה במסגרת אשכולות המאגדים עיסוק בנושאים שונים. כל אשכול מובל ע"י מספר מחברי הפורום שמונו לכך, העוסקים בנושאי האשכול במסגרת פעילותם היומיומית. האשכולות מהווים את ליבת העשייה של הפורום, ותפקידם העיקרי הוא לשמש חממה ליוזמות. בכל אשכול פעילים כמה עשרות אנשים, המייצגים את המגזרים השונים הלוקחים חלק בפעילות הפורום. מכגשי האשכולות) הוקדשו לסקירה של הנושאים המטופלים תחת האשכול ולזיהוי כיווני פעולה רלוונטיים ובעלי אימפקט עבור הפורום. האשכולות קיימו חמישה סבבים של מכגשים, ולאחר מכן התמקדה הפעילות בקבוצות עבודה קטנות, שעבדו על גיבוש יוזמות קונקרטיות באחד מתחומי התוכן של האשכול.

להלן רשימת האשכולות הפעילים במסגרת הפורום והחברים המובילים אותם:

1. **אנרגיה ותעשייה** (צוות מוביל: חכ"ל יעל כהן-פארן, הפורום הישראלי לאנרגיה; ד"ר יונתן איינקנבאום, מנכ"ל גרינפיס ישראל; איתן פרנס, מנכ"ל איגוד חברות האנרגיה המתחדשת)
2. **סוגיות המרחב העירוני** (צוות מוביל: אלה אלכסנדר, מנכ"לית עמותת מרחב לעירוניות מתחדשת; רוני ארז, מנכ"לית מרכז השל לקיימות)
3. **מזון, חקלאות וטבע** (צוות מוביל: ד"ר דורית אדלר, נשיאת הפורום הישראלי לתזונה בת-קיימא; עו"ד יוסי וולפסון, הפורום הישראלי לתזונה בת-קיימא; איריס האן, מנכ"לית החברה להגנת הטבע)
4. **כלכלה ירוקה** (צוות מוביל: עו"ד אורלי אהרוני, פורום כסף נקי; פרופ' אורן פרז, דיקן הפקולטה למשפטים אוניברסיטת בר אילן; נגה לב ציון נדן, מנהלת שותפה ב-Value2 ומנכ"לית Greeneye; דפנה אבירם-ניצן, מנהלת המרכז לממשל וכלכלה במכון הישראלי לדמוקרטיה)
5. **חינוך, תרבות ורוח** (צוות מוביל: חגית גפן, מנכ"לית הרשת הירוקה; עינט קרמר, השומר החדש, מובילת ארגון טבע עברי; ד"ר עמיחי עמית, אוניברסיטת תל אביב וביה"ס מנדל למנהיגות חינוכית)
6. **הפחתת צריכה ופסולת** (צוות מוביל: חכ"ל מיקי חיימוביץ, יו"ר ועד מנהל מרכז השל; עו"ד ג'מילה הארדל ואכיס, מנכ"לית אזרחים למען הסביבה; נאור ירושלמי, סגן ראש עיריית נס ציונה)
7. **שת"פ אזורי וביטחון** (צוות מוביל: ד"ר שירה עפרון, חוקרת בכירה, המכון למחקרי ביטחון לאומי; גדעון ברומברג, מנכ"ל אקופיס ישראל; ד"ר טארק אבו חאמד, מנכ"ל מכון הערבה ללימודי סביבה)
8. **בריאות, רווחה ואוכלוסיות פגיעות** (צוות מוביל: ד"ר קרני קריגל, אוניברסיטת בר אילן; פרופ' נדב דוידוביץ, אוניברסיטת בן גוריון; יוסף אברמוביץ, נשיא ומייסד אנרג'י גלובל קפיטל וערבה פאוור קומפני)

וובינרים

במקביל לפעילות האשכולות, מקיים הפורום וובינרים המיועדים למשתתפי פעילות הפורום ופתוחים לציבור הרחב, בהם מציגים אנשי מקצוע מהשורה הראשונה, לרבות נציגי ממשלה, אקדמיה, המגזר העסקי והחברה האזרחית. עד כה התקיימו תשעה וובינרים באורך שעתיים, שעסקו בנושאים שלהלן. בכל וובינר השתתפו עשרות משתתפים (בחלקם מעל 100 איש), וההקלטה עולה ליוטיוב ומופצת לאחר המפגש. הוובינרים מתקיימים בשותפות מקצועית עם גופים שונים ובמעמד חברי וחברות כנסת.

אלה הוובינרים שהתקיימו עד כה:

- **אדפטציה** – מהלכי היערכות לשינויי אקלים בישראל (בשיתוף עם מיזם האקלים באוניברסיטת תל אביב; מציגים: אבנר פורשפן, אלון זס"ק, פרופ' נדב דוידוביץ, ד"ר אלה ברנד לוי, נגה אדלר שטרן, ד"ר אורלי רונן, איריס האן, ליאב שלם, ד"ר עמיר גבעתי, פרופ' נגה קרונפלד-שור, תמר ורבורג)
- **מיטיגציה** – מהלכי צמצום פליטות גזי חממה בישראל (בשיתוף עם מיזם האקלים באוניברסיטת תל אביב; מציגים: פרופ' קולין פרייס, אוריאל בבצ'יק, ד"ר גיל פרואקטור, אבנר פלור, פרופ' אופירה אילון, נגה הרץ, ד"ר אריק ריבקין, נגה לבציון נדן, דורית בנט, פרופ' קוסטס פאפאניקולאס)
- **גישות חדשות להתמודדות עם המשבר הסביבתי** (מציגים: קייט ריוורת', מרב כהן, זהר ינוביץ, רן רביב, איתמר אבנר, עו"ד אורלי אהרוני)
- **משבר האקלים ואוכלוסיות פגיעות** (מציגים: ד"ר קרני קריגל, ד"ר זואי גוטצייט, עו"ד רעות שאער, ג'והיינה בדר נמארנה, ראומה שלזינגר, עו"ד בקי קשת כהן, סא"ל איה דולב, יובל וגנר, עומר מלק)
- **משבר האקלים ומערכות מזון** (בשיתוף עם הפורום הישראלי לתזונה בת קיימא ומזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט; מציגים: פרופ' תמר דיין, פרופ' נגה קרונפלד-שור, ד"ר אלון שפון, ד"ר סיגל טפר, ד"ר לי רכט, פרופ' רונית אנדוולט, ד"ר אסף צחור, ד"ר דורית אדלר)
- **מדבור** (בשיתוף עם בית הספר לקיימות ושינויי אקלים באוניברסיטת בן גוריון; מציגים: פרופ' ירון זיו, פרופ' דן בלומברג, פרופ' שמעון רחמילביץ, גב' גלית כהן, פרופ' נפתלי לזרוביץ, פרופ' ויקטור נובק, פרופ' עידו בר-זאב, פרופ' אסנת גילאור, פרופ' דני רבינוביץ)
- **חקלאות בראי שינויי האקלים** (בשיתוף עם המרכז לקיימות באוניברסיטה העברית; מציגים: פרופ' יעל מישאל, ד"ר גדעון טופורוב, פרופ' בני חפץ, ד"ר יעל מנדליק, ד"ר ענת זיסוביץ-חריט, אורן סבת, ד"ר מאור מצרפי, ד"ר סמדר הרפז-סעד, ד"ר גיל אשל)
- **משבר האקלים ומערכות מזון** – חלק שני (בשיתוף עם הפורום הישראלי לתזונה בת קיימא, מזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט וקרן היינריך בל; מציגים: ד"ר סיגל טפר, ד"ר מורן מגנזי, סיון בן אברהם, פרופ' חגי לוין, עו"ד אמנון קרן, ד"ר חגית אולנובסקי)
- **דיוור ומשבר האקלים** (בשיתוף עם מרכז השל לקיימות ומיזם האקלים באוניברסיטת תל אביב; מציגים: ד"ר עמיאל וסל, דוד רוטר, פרופ' יוסף ג'בארין, דינה ואנונו ישי, עפרה כרמון אבן, ריקי כהן בנלולו, מקס גרובמן, ד"ר עליזה בלוך)

במהלך החודשים הבאים מתוכננים וובינרים נוספים, במגוון התחומים הנוגעים למשבר האקלים.

כנס האביב של פורום האקלים

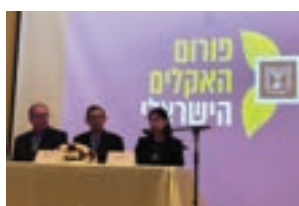
בחודש אפריל נערך כנס האביב של פורום האקלים הישראלי באוניברסיטת תל אביב. הכנס היה האירוע הפיזי הראשון של הפורום והשתתפו בו כ-120 איש הלוקחים חלק בפעילות השוטפת של הפורום. הכנס נפתח בישיבת מליאה בה הוקרנה ברכת נשיא המדינה ונשאו דברים שרת האנרגיה קארין אלהרר, יו"ר הפורום ד"ר דב חנין, מנכ"לית מנהל התכנון דלית זילבר, ופרופ' קולין פרייס, ראש מיזם האקלים של אונ' תל אביב. לאחר מכן הוצגו במליאה עשר יוזמות שהגיעו מהאשכולות השונים, במתכונת של הרצאות טד. לאחר הצגת היוזמות התקיימו דיונים פוריים בשולחנות עגולים סביב היוזמות שהוצגו.

הלן רשימת היוזמות שהוצגו בכנס האביב, ושמות המציגים:

- **חזון המקרוגריד הראשון בישראל: אילת-אילות כמקרה בוחן** (אשכול אנרגיה ותעשייה) | דורית בנט, אילת-אילות אנרגיה מתחדשת
- **מהפכת ההליכה: הדרך לעירוניות מקיימת** (אשכול סוגיות המרחב העירוני) | יוסי סעידוב, ברחובות שלנו
- **מדיניות תזונה ומזון לאומית למאבק במשבר האקלים ולקידום בריאות וקיימות** (אשכול מזון, חקלאות וטבע) | ד"ר דורית אדלר, עו"ד יוסי וולפסון, הפורום הישראלי לתזונה בת קיימא
- **אור ירוק לטבע: יוזמה לשיקום בתי גידול לחים** (אשכול מזון, חקלאות וטבע) | איריס האן, ד"ר תמרה לוטנר-לב, החברה להגנת הטבע
- **מנגנונים מוסדיים לפיקוח ובקרה על יישום יעדי אקלים** (אשכול כלכלה ירוקה) | פרופ' אורן פרז, אוניברסיטת בר אילן
- **לא רק רווחים, שמירה על האקלים: תיקון לחוק החברות** (אשכול כלכלה ירוקה) | עו"ד אורלי אהרוני, פורום כסף נקי
- **שומרים על הבריאה: הטמעת שיח הלכתי סביבתי בציבור הדתי והחרדי** (אשכול חינוך, תרבות ורוח) | עינת קרמה, טבע עברי, השומר החדש; הרב ד"ר בניהו טבילה, מחוז חרדי במשרד החינוך
- **מחירי סוף עונה ליוגורט: תמחור דינמי לצמצום בזבז מזון ברשתות השיווק** (אשכול הפחתת צריכה ופסולת) | ליאת ארבל, The Natural Step ישראל
- **עידוד מיזמי אנרגיה מתחדשת בשטחי C** (אשכול שת"פ אזורי וביטחון) | גדעון ברומברג, אקופיס
- **המלצות חברתיות לחוק האקלים** (אשכול בריאות, רווחה ואוכלוסיות פגיעות) | ד"ר קרני קריגל, אוניברסיטת בר אילן; פרופ' נדב דוידוביץ', אוניברסיטת בן גוריון

קבלת פנים לחברי הפורום בבית הנשיא

בחודש מאי נערכה קבלת פנים פורמלית בבית הנשיא לחברי וחברות פורום האקלים, במעמד נשיא המדינה ובנוכחות השרה להגנת הסביבה תמר זנדברג וחברי הכנסת גילה גמליאל, יריב לוין, מוסי רז, יוראי להב הרצנו ואלון טל, וכן נציגי צה"ל והמשטרה ושגרירי מדינות שכנות. האירוע כלל דברי ברכה מאת נשיא המדינה, השרה זנדברג, מרכז האופוזיציה חה"כ לוין ויו"ר הפורום, סקירה קצרה של פעילות הפורום והיוזמות המרכזיות ע"י מנהלת הפורום, דברים מאת נציגות מחאת הנוער למען האקלים וחלק אומנותי בהשתתפות הזמרת אחינועם ניני, חברת הפורום.

הצגת המלצות ויוזמות בהיבטים חברתיים עבור פורום האקלים

בחודש מאי נערך כנס להצגת תוצרי ביניים של קבוצות עבודה של ארגונים לשינוי חברתי, אשר גיבשו המלצות ויוזמות בהיבטים חברתיים עבור פורום האקלים. באירוע השתתפו ארגונים חברתיים מגוונים שלקחו חלק בתהליך וכן משתתפים מפורום האקלים. יוזמות שגובשו בתהליך זה הוצגו לאחר מכן במפגשי אשכולות הפורום, ומאוחר יותר הוגשו באופן פורמלי והשתלבו במסגרת כלל היוזמות המקודמות בחסות הפורום.

כנס הקיץ של פורום האקלים הישראלי

בחודש יולי התקיים מושב מיוחד של פורום האקלים הישראלי במסגרת הוועידה השנתית למדע וסביבה שהתקיימה מטעם האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה. במושב המליאה נשאו דברי ברכה נשיא המדינה, שרת התחבורה מרב מיכאלי, שר החקלאות ופיתוח הכפר והשר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל עודד פור, חה"כ גילה גמליאל, מבקר המדינה מתניהו אנגלמן ויו"ר הפורום.

לאחר מכן, בשני מושבים נוספים, הוצגו 40 יוזמות מהאשכולות השונים של הפורום, המיועדות לקידום מול מקבלי ההחלטות. במושבים נכח קהל רב ובעקבותיו התקבלו התייחסויות רבות ליוזמות, שבארוע זה נחשפו לראשונה לציבור הרחב.

פגישת נשיא המדינה עם מובילי ומובילות האשכולות

בחודש אוגוסט הוזמנו מובילי ומובילות האשכולות וכן המתנדבים הפעילים במסגרתן למפגש מיוחד בבית הנשיא. המפגש כלל סיור בבית הנשיא ולאחר מכן פגישה עם נשיא המדינה. בפגישה עדכנו מובילי האשכולות את הנשיא על הפעילות באשכולות השונים, והציגו בפניו יוזמות נבחרות שגובשו באשכולות.

קבלת פנים בבית הנשיא למשלחת הישראלית היוצאת לוועידת האקלים

בחודש נובמבר התקיימה קבלת פנים בבית הנשיא למשלחת היוצאת לשארם א-שייח' COP27. בדבריו באירוע שב הנשיא והדגיש את המחויבות שלו לנושא. בנוסף, נשאו דברים גם השרה להגנת הסביבה תמר זנדברג וד"ר דב חנין שהציג את פעילות הפורום ואת הנחות היסוד שבבסיסו. במהלך האירוע הוצג לחברי המשלחת הישראלית שתי יוזמות של הפורום במטרה לחברם לעשייה הרחבה של פורום האקלים הישראלי בתחום ולעודד את חברי המשלחת להיות מעורבים ולהכיר את פעילות הפורום.

כנס לסיכום ועידת האקלים (COP27)

בסוף חודש נובמבר קיימנו, יחד עם המכון למחקרי ביטחון לאומי, כנס לסיכום ועידת האקלים העולמית שהתקיימה בשארם א-שייח, בדגש על נושאי בטחון ושיתוף פעולה אזורי. בכנס, שהתקיים בבית ה-INSS, נשאו דברים כרוף מנאל טרכטנברג יו"ר המכון למחקרי בטחון לאומי, ח"כ גילה גמליאל, אייל חולתא ראש המל"ל ויועץ ראש הממשלה לביטחון לאומי, ד"ר שירה עפרון, השגריר גדעון בכר, כרוף נגה קרונפלד-שור המדענית הראשית של המשרד להגנת הסביבה, גדעון ברומברג, לי ירון, עודד ערן, רועי סחף, חכ"ל סונדוס סלאח והוא סוכם ע"י יו"ר הכפורום.

פעילות הכפורום הנוכחית והמתוכננת לשנה הקרובה

השלב הנוכחי בעבודת הכפורום הוא שלב היישום. לאחר מספר חודשים בהם התקיימו פגישות של האשכולות השונים, הוגשו במהלך הקיץ מעל 60 יוזמות בנושאים השונים בהם עוסק הכפורום (ראו פירוט היוזמות בהמשך).

במסגרת הכפורום מקבלות כעת כלל היוזמות חבילה בסיסית של תמיכה, הכוללת:

- בניית תוכנית פעולה פרלמנטרית לתמיכה ביוזמה: לכלל היוזמות (למעט אלה העוסקות בשת"פ אזורי והמעלות מורכבויות פוליטיות ודיפלומטיות המחייבות טיפול נפרד) יוכנו תוכניות עבודה פרלמנטריות ע"י סטודנטים מקליניקת הכנסת של הפקולטה למשפטים באוני' ת"א.
- קידום חשיפה תקשורתית: פעילות מול אנשי תקשורת לשם קידום הזדמנויות לחשיפה תקשורתית לכלל היוזמות, באופן שוטף וכן בהתאם לאירועי אקטואליה.
- קידום חשיפה פילנתרופית: קידום חשיפה מתואמת של כלל היוזמות לתורמים פוטנציאליים, תוך יצירת חיבורים בין יוזמות ופניות על פי תחומים על מנת להביא למיצוי פוטנציאל התרומות והסיוע ליוזמות.
- קידום היוזמות מול רשימות שהתמודדו לכנסת ה-25: פניות רשמיות יצאו לראשי הרשימות במהלך אוקטובר עם תיאור היוזמות הרלוונטיות לכ"א מהרשימות שהיו צפויות לעבור את אחוז החסימה, לאחר חשיבה משותפת עם מובילי האשכולות.
- חיבור לתוכנית ממשק: חלק מהיוזמות יוצעו לעמיתים ממשק במשרדי הממשלה השונים, כאפשרות לקדם ביחד, וזאת מתוך הבנה שהדבר יכול לתרום משמעותית לסיכויי ההצלחה של הפיכת היוזמה למהלך של שינוי מדיניות בפועל. החיבורים יעשו תוך התייעצות ובשת"פ עם צוות האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה.

בנוסף, יוקדש מאמץ מיוחד מטעם הכפורום בקידום מול מקבלי ההחלטות במערכת הפוליטית ובדרג המקצועי בממשלה לתת-קבוצה של יוזמות נבחרות, אשר מתאפיינות בפוטנציאל להשפעה רוחבית ומשמעותית על יכולתה של ישראל להתמודד עם אתגרי המשבר. יוזמות אלו יקודמו באופן פעיל יותר מצידנו מול דרגים אלו, וכן אנו שואפים שתקודמנה במעורבות אישית פעילה של הנשיא עצמו.

היוזמות אשר יקודמו באופן פעיל יותר מול הדרג המקצועי והפוליטי נבחרו בהתאם לקריטריונים הבאים:

- השפעת הרוחב של היוזמה על ההתמודדות של ישראל עם משבר האקלים** – האם היוזמה שאפתנית במה שמציעה, והאם צפויה לה השפעה רוחבית ומשמעותית על יכולתה של ישראל להתמודד עם אתגרי המשבר בתחום בו היא עוסקת.
- הכוחות שעומדים מאחורי היוזמה** – האם הכוחות המובילים את היוזמה מאופיינים במידה גבוהה של יכולת, רצינות ומחוייבות.
- ישימות היוזמה** – האם היוזמה ניתנת לקידום בפועל במצב העניינים הנוכחי.
- בשלות היוזמה** – האם היוזמה מגובשת, קונקרטי וברורה מספיק.
- השלכות חברתיות של היוזמה** – האם היוזמה כוללת התייחסות ישירה לאתגרים חברתיים ו/או צפויה להיות לה השפעה מיטיבה על קבוצות אוכלוסייה פגיעות בחברה הישראלית.

יש לציין כי בשלב זה אופק הפעילות של הכפורום מתוכנן להימשך עד תום תקופת הכהונה של הנשיא הנוכחי (יולי 2028). עם זאת, אנו מקווים ומעריכים שגם הנשיא הבא ימשיך את היוזמה הזו – כפי שקרה בעבר כאשר הנשיא הרצוג פיתח וקידם יוזמה שהחלה עוד בימי הנשיא ריבלין. אנו שואפים לקבע את הפעילות מול בית הנשיא בהסכם ארוך טווח, שיסדיר את העבודה המשותפת למתכונת ארוכת שנים.

יעדים כלליים להשגה – ההשפעה שנרצה לייצר

- בתחום האפחות (מיטיגציה): קידום של צעדי מדיניות מגוונים בשאיפה להביא לצמצום פליטות גזי החממה בישראל ב-45% עד 2030, בהתאמה ליעד ההפחתה העולמי שהוסכם בסעיף 22 להסכם האקלים של ועידת גלזגו.
- היערכות לחיים בעידן של שינויי אקלים (אדפטציה): ישראל והאזור כולו נחשבים למרחב שהינו פגיע במיוחד להשלכותיו של משבר האקלים. לפי היערכות, שינויי האקלים יביאו לשלוש מגמות עיקריות שיורגשו היטב בישראל, הכוללות: טמפרטורות גבוהות; גלי חום ממושכים, תדירים ועוצמתיים; ואירועי גשם קיצוניים. לפיכך, מקדם הכפורום פעולות היערכות ברמה הלאומית והמקומית לשינויי האקלים הצפויים לנו.

תיאוריית השינוי על פיה פועל הפורום

1. יעדים מספריים כוללניים הם חשובים, אולם הוכח כבר שהם אינם יכולים לעמוד לבדם; יש צורך בגיבוש וביצוע של תוכניות קונקרטיות בתחומים השונים, אשר יסייעו להגיע ליעדים שהוצבו.
2. על מנת לקדם שינוי בתחום ההתמודדות עם משבר האקלים, יש צורך בשיתוף פעולה בין-מגזרי, בו כל מגזר מביא את היתרונות שלו: לאקדמיה יתרון בידע; לחברה אזרחית – ביוזמה; ולמשל – בסמכות הביצוע.
3. לנשיא המדינה ישנו תפקיד חשוב בקידום מהלכים במציאות הישראלית, באופן כללי ובפרט בעת הזו. לנשיא יש כוח רך (סימבולי) רב בו הוא יכול לעשות שימוש, וכן הוא מהווה גורם של יציבות בתוך זירה פוליטית לא יציבה.

קהלי יעד

קהל היעד הוא ציבור מקבלי ההחלטות. הניסיון שלנו מלמד שכדי להגיע למקבלי ההחלטות יש לעבור דרך ציבורים רחבים יותר.

פעולת הפורום כרוכה בהפעלה אפקטיבית של קהל יעד מיידי יותר, שהוא מובילים, משפיענים, סוכני שינוי העוסקים בתחומי האקלים במגזרים השונים – חברה אזרחית, שלטון מקומי, אקדמיה, מגזר עסקי וכו'.

הישגי השנה הראשונה

- זמן קצר מאד, הצליח הפורום ליצור מהלך חסר תקדים של שיתוף פעולה חוצה מגזרים בהשתתפות של מעל ל-300 איש ממגוון מגזרים: נציגי ממשלה (בעיקר ברמות השונות של הדרגים המקצועיים), חברי כנסת מסיעות הקואליציה והאופוזיציה כאחד, נציגי שלטון מקומי, חוקרים מהאקדמיה, נציגי מגזר עסקי וארגוני עובדים, פעילים ופעילות ממגוון ארגוני חברה אזרחית (הן מהתנועה הסביבתית והן מארגונים חברתיים), ואנשים מתחומי התרבות, התקשורת, החינוך והדת.
- נוצרו חיבורים, היכריות וקשרי עבודה פוריים בין גורמים שונים העוסקים במגוון התחומים בהם הפורום פועל.
- קידמנו חשיבה פרואקטיבית בכל מעגלי הפעילות שלנו: מהלך של העברת הדגש מהתמקדות בבעיות של משבר האקלים לאיתור פתרונות ודרכי התמודדות.
- במסגרת הפורום גובשו 68 יוזמות במגוון נושאים הקשורים ו/או משיקים למשבר האקלים.
- הקמת הפורום ופעילותו תרמו לחיזוק והעמקת המחויבות והמעורבות של נשיא המדינה בתחום האקלים, ומיצובו של הנשיא כגורם מוביל מול גורמים בינ"ל ובתוך הזירה הפנים-ישראלית בנושאים של משבר האקלים. הנשיא שב ומדגיש את המחויבות הזאת בהזדמנויות רבות, הן באירועים פומביים והן מול מקבלי ההחלטות. הנושא מקבל מקום מרכזי בשיחותיו של נשיא המדינה עם מנהיגים זרים.
- הקמת הפורום פתחה בפנינו ערוצים רבים של עבודה מול המערכת הממשלתית. בין היתר אנחנו מקיימים פגישות עבודה עם הדרגים הבכירים ביותר במשרדי הממשלה – מנכ"ל משרדים כמו אנרגיה, חינוך והגנ"ס, וכן נוטלים חלק פעיל במגוון גדול של תוכניות הכשרה של הסגל המקצועי בשירות המדינה בכל הרמות. מפגשים אלה תרמו לקידום שינויים בכמה משרדי הממשלה הרלוונטים, כגון התוכנית לחינוך אקלימי במערכת החינוך (הגנ"ס, חינוך) וקידום מהלכים בנושא אנרגיה מתחדשת בכלל ובחברה הערבית והבדואית בפרט (אנרגיה).

יוזמות פורום האקלים הישראלי

להלן תיאור תמציתי של יוזמות הפורום לפי האשכולות השונים.

אנרגיה

כדי לעמוד ביעדים שהגדירה ישראל לצמצום הפליטות, יש להגדיל משמעותית את היקף הייצור של אנרגיות מתחדשות. זאת, תוך מעבר למשק אנרגיה מבוסס, הכולל ייצור אנרגיה סולארית באזורי הצריכה, בדגש על מרחבים מבוניים. בכך תמונה גם הזדמנות לשחקנים שונים כגון רשויות מקומיות והתושבים עצמם להפוך ליצרנים ואף למחלקים, מה שיסייע בניצול השטחים הבנויים והימנעות מפגיעה משמעותית בשטחים הפתוחים.

במקביל יש לקדם מגוון צעדים לחסכון ולהתייעלות באנרגיה.

משק האנרגיה הדרוש לנו מחייב, לפיכך, גם חשיבה חדשה על היבט תמחור החשמל, ויצירת מודל מקיים הלוקח בחשבון את כלל העלויות החיצוניות ברכישת חשמל והכללתן במחיר הסופי.

פורום האקלים פועל לקידום היקף הייצור של אנרגיות מתחדשות ומשק אנרגיה מבוסס בשני אפיקי פעולה: מדיניות רגולציה, והדגמה והנעת תהליכים מעשיים בשטח. בפרט, היוזמות המוצעות במסגרת אשכול האנרגיה של פורום האקלים מקדמות מענים להיבטים שונים אלו של משק האנרגיה העתידי הנדרש למדינת ישראל – ייצור אנרגיה מתחדשת ומבוססת בשטחים הבנויים ובאזורי הביקוש, תוך שילוב אוכלוסיות רחבות כשחקנים פעילים במשק האנרגיה, קידום רגולציה לרשתות חשמל מקומיות (מיקרוגרید) ושינוי כלכלי להכללת העלויות החיצוניות בהחלטות משקיות לרכישת חשמל.

1. יצירת מיקרוגרید אזורי בישראל: אילת אילות כמקרה בוחן

מובילים: דורית בנט (אילת-אילות אנרגיה מתחדשת), איתן פרנס (איגוד חברות האנרגיה המתחדשת) קידום מודל מבוסס של ניהול הרשת – מיקרוגרידים - תוך התבססות על ייצור מקומי, פתרונות אגירה ושילוב רשויות מקומיות בשוק החשמל, כדי לצמצם את התלות בפיתוח תשתיות וקווי הולכה, למקסם ייצור מקומי של אנרגיה ממקורות מתחדשים ולהפחית פליטות. ביוזמה זו איזור אילת-אילות יכול לשמש פיילוט, במטרה להראות שניהול מערכת חשמל אזורית הוא אפשרי.

2. חישוב מחודש של עלויות האנרגיה המתחדשת למול מקורות אנרגיה פוסיליים

מובילים: ד"ר יונתן אייקנבאום (גרינפיס), אלון סגל (NZO)

כלכלת אנרגיה היא נושא מרכזי ומרכזי בקבלת החלטות, בעיקר לאור השינוי הצפוי בשוק החשמל בישראל, במסגרתו חברת ניהול המערכת תחליט באופן דינמי על מקור רכישת החשמל לפי המחיר הזול ביותר. במסגרת יוזמה זו, ההחלטה על רכישת חשמל תיקח בחשבון גם את העלות החיצונית של ייצור חשמל מדלקים פוסיליים, דבר שכיום איננו מחושב ומביא לתיעודף מקורות אלה על פני אנרגיה ממקורות מתחדשים. צעד זה, המחויב כלכלית וסביבתית, ימנע תיעודף לייצור חשמל מדלקים פוסיליים, המהווה גורם מרכזי בפליטות גזי החממה.

3. אנרגיה קהילתית בבתים משותפים

מובילות: חכ"ל יעל כהן פארן, עינת דטנר (הפורום הישראלי לאנרגיה)

המיזם עוסק בקהילות אנרגיה וייצור אנרגיה ע"י אזרחים, לאור העובדה שרוב האזרחים בישראל מתגוררים בבתים משותפים. למרות שבבתים פרטיים יש התקדמות גדולה בהתקנת פאנלים סולריים, בבתים משותפים, נכון להיום, אין התקנות כלל למרות פוטנציאל של 27%. בבניינים משותפים יש תנאים ייחודיים שמקשים על התקנה של פאנלים – מימון, הסכמה של הדיירים וכו'. המיקוד של היוזמה הוא להבין איך ניתן לפתור בעיה זו. חשוב להבין שגם אם נממש רק 10% מהפוטנציאל ההשפעה תהיה גדולה מאד ומכאן חשיבות המיזם.

4. מיזם סעיד אלחרומי

מובילים: יוסי אברמוביץ (ערבה פאוור קומפני), מיכה פרייס (מיזם סעיד אלחרומי) אמאל אבו אלקום (מיזם סעיד אלחרומי) מיזם סעיד אלחרומי מגדיר מחדש את זכויות הגישה לאנרגיה בחברה הערבית בישראל, במטרה להביא להגדלת ההשתתפות של המגזר הערבי בייצור אנרגיות מתחדשות על התועלות הכלכליות, התעסוקתיות והחברתיות הכרוכות בכך. המיזם פועל גם להטמעת מערכות אנרגיה סולארית במוסדות חינוך בכפרים הלא מוכרים, במקום המערכות המזהמות הפועלות שם כעת. המיזם פועל גם לטפל בחוסר החיבור לתשתיות סניטציה באיזורים אלו ע"י שימוש במערכות מטי"ש מבוססות הפועלות על אנרגיה סולארית.

5. הפיכת ישראל למרכז מצוינות עולמי בתחום האגרי סולארי

איתן פרנס (איגוד חברות האנרגיה המתחדשת)

ישראל מצטיינת בקלינטק ובטכנולוגיות אנרגיה סולארית ובתחום החדשנות בחקלאות. השילוב של שני אלו יכול לסייע רבות בהתמודדות ישראל עם משבר האקלים. האגרי סולארי יכול לחזק את ביטחון המזון בישראל, להגן על החקלאות ועל החקלאי, לחזק את הביטחון האנרגטי של ישראל ולהפחית פליטות גזי חממה. החדשנות שתיווצר תוכל להפוך את ישראל למרכז מצוינות עולמי בתחום. אולם, קיימים חילוקי דעות בין משרדי ממשלה שונים כיצד יש לקדם את התחום האגרי סולארי. לכן, יש להקים מטה בין-משרדי על מנת לייצר תוכנית לאומית לקידום התחום בישראל. המטה יפעל, בין היתר, להסרת חסמים ליישום התוכנית, לתיאום בין-משרדי ולמעקב אחר התקדמות התחום. במסגרת המטה יוקם מרכז ידע בינ"ל שיפעל לשיתופי מידע בין גופי המחקר בעולם שעוסקים בתחום. המרכז יעסוק גם בקידום תקינה בינ"ל לתחום ויצירת כלים לעידוד הביקוש לתנובה אגרי סולארית.

דיור והמרחב העירוני

המרחב העירוני כולל בתוכו היבטים רבים המושפעים ומשפיעים הן על היקף הפליטות והן על היכולת להיערך לשינויי האקלים, למשל בתחומים כגון תנועה, ניהול נגר, אנרגיה, בנייה והתחדשות עירונית. רוב אזרחי המדינה חיים כיום בערים, ועד שנת 2050 היקף המתגוררים בערים בישראל צפוי לעמוד על 90% ואף יותר. לפיכך ברור כי לנעשה בזירה זו השפעה מכרעת על התמודדותה של ישראל עם משבר האקלים ועל חייהם של רוב תושבי המדינה בעידן של שינויי אקלים.

במסגרת אשכול המרחב העירוני של פורום האקלים מושם דגש על שתי זירות פעולה: הזירה הלאומית, בדגש על תוכניות בינוי ודיור המקודמות ע"י השלטון המרכזי, והזירה המקומית, בדגש על הסביבה העירונית ועל אופיו של המרחב הציבורי. בפועל היוזמות מתמקדות בתחום המדיניות והרגולציה, על מנת לייצר השפעה רוחבית על הנעשה ותוך שימת דגש על מקומן של אוכלוסיות פגיעות במרקם העירוני. עם זאת, ניתן לתרגם את היוזמות גם לפיילוטים מקומיים על מנת לבחון את ההשפעה שלהן ולייצר סיפורי הצלחה.

6. הולכים על זה: קידום הליכיות בערי ישראל

מובילים: יוסי סעידוב (ברחובות שלנו), אלה אלכסנדר (מרחב – התנועה לעירוניות בישראל)
כיום, מרבית השטח בערי ישראל מוקדש לכלי רכב ולא לבני אדם. יוזמה זו שואפת להפוך את ערי ישראל לבטוחות, נעימות ומתעד-פות הולכי רגל, ע"י שיפור ושדרוג של תשתיות הולכי הרגל בערים, לרבות: מדרכות רחבות ומוצללות, מעברי חציה נגישים ובטוחים, רמזורים הנותנים עדיפות להולכי רגל ויצירת רצף הליכתי בטוח; מערכות חינוך במרחק הליכה סביר, מרכזים שכונתיים מקומיים העונים על צרכי התושבים ומעודדים כלכלה מקומית; ואנשים עם מוגבלויות הנעים בחופשיות, ברציפות ובביטחון על מדרכות הרחוקות. היוזמה שואפת לרתום את מערכות השלטון המקומיות והלאומיות באמצעות חקיקת חוק זכויות הולכי הרגל ואכיפתו, תכנון נכון של המרחב העירוני, והיפוך הפירמידה כך שהולכי הרגל ימצאו בראש סדר העדיפויות, אחריהם תשתיות תחבורה ציבורית, מיקרו מוביליות, ורק לבסוף נהגי הרכב הפרטי.

7. עידוד הגעה ירוקה לעבודה

מובילה: סיון שמואלוביץ (15 דקות)

בישראל כמות האנשים שמשתמשים ברכב פרטי לעומת אמצעי תחבורה מקיימים (תחבורה ציבורית, אופניים, הליכה), הינו מהגבוהים בעולם המערבי. השימוש הרב ברכב פרטי מתרגם לזיהום אוויר חמור. במסגרת היוזמה נעודד שימוש באמצעי תחבורה מקיימים בהגעה לאזורי תעסוקה, זאת באמצעות חקיקת חוק "הגעה ירוקה לעבודה" שמכיל תמריצים כלכליים ליחידים ולמעסיקים לצמצום השימוש ברכבים פרטיים, הקמת מטה לאומי (פרלמנטרי/ממשלתי) ממוקד לטיפול בבעיה, פיתוח כלים לשיתוף פעולה בין הרשויות המקומיות ובין המעסיקים הגדולים במשק, הקמת מערך נתונים שיבסס את קבלת ההחלטות ועוד.

8. התאמת תוכניות מאושרות למשבר האקלים והפחתת פליטות בנייה חדשה

מובילים: רוני ארז (מרכז השל לקיימות), אלעד הוכמן (מגמה ירוקה)

תוכניות בנייה רבות אושרו ללא התייחסות למשבר האקלים או לסיכונים אקלימיים מקומיים, ואופן תכנון צפוי לטרפד את היכולת של מדינת ישראל לעמוד ביעדי צמצום הפליטות להם היא מתחייבת בפורומים בין לאומיים (למשל בשל חוב התבססות על רכב פרטי). יוזמה זו מגבשת מנגנון ממשלתי לבחינה והתאמה אקלימית בתוכניות בינוי שאושרו זה מכבר, אך אין לגביהן התייחסות להיבטים אלו.

9. עידוד שוק הבנייה בישראל למצינות בנייה ירוקה ואיפוס אנרגטי

מובילות: טל מילס (המועצה לבנייה ירוקה), מאיה קרבטרי (פורום ה-15) הבנייה הירוקה מהווה ערוץ מרכזי לקידום פיתוח בר קיימא בעל השפעה מיטיבה על העולם ועל בריאות ורווחת האנשים. התקן לבניה ירוקה, כביטוי מעשי של הנושא, הוא בסיס מוצק לפיתוח של תהליכי תכנון מתקדמים ואיכותיים שמתכללים היבטים של אנרגיה, קרקע, מים, חומרי גלם, והפחתת פסולת. התקנה מחייבת בשלב זה מבנים בעלי שימוש וגודל מסוים בכל רחבי הארץ לעמידה בתקן ברמה של כוכב אחד בלבד, על מנת להנגיש את הנושא ולאפשר למידה וצמיחה של השוק. יוזמה זו שואפת ליישם בנייה מתקדמת מעבר למתחייב בחוק: בניה מותאמת לשינויי האקלים, בנייה מאופסת אנרגיה, שמייצרת מרחבים בריאים ותומכת בסביבה העירונית.

10. השקעה ישירה בהתאמה אקלימית של מלאי הדיור הקיים

מובילים: מקס גרובמן (מרכז אדווה), ריקי בן לולו (פורום הדיור הציבורי)

ביצוע התאמה מחדש (Retrofitting) של מבני דיור קיימים, פרטיים וציבוריים כאחד. התאמה כזו תכלול אלמנטים כמו הצללה, איטום ובידוד, קירור וחימום יעילים, התאמה של שטח המבנה לפאנלים סולאריים ולגידול צמחים ועוד. התאמה כזו תסייע הן במיטגציה – הפחתת פליטות גזי חממה, והן באדפטציה – הסתגלות לתנאי האקלים המשתנים והגברת העמידות בפני אירועי מזג אוויר קיצוני.

11. דיור ציבורי/חברתי כמוביל סטנדרטים ירוקים בבנייה חדשה

מוביל: מקס גרובמן (מרכז אדווה)

בנייה ציבורית, אשר איננה כפופה לשיקולים צרים של הפקת רווחים, יכולה להוות מנוע להתמודדות עם משבר האקלים וליצירת חברה שוויונית יותר. בנייה ציבורית ירוקה וטובה המספקת מגוון פתרונות עבור אוכלוסיות מגוונות יכולה להיעשות במספר מודלים: 1. פתרונות מקומיים-קואופרטיביים.

2. פתרונות מוניציפליים.

3. פתרונות ממשלתיים.

מודלים אלו יכולים וצריכים להיות משולבים יחד כדי לספק מענה רחב ככל הניתן.

12. התחדשות עירונית סביבתית חברתית

מוביל: מקס גרובמן (מרכז אדווה)

השקעה ותכנון של המרחב העירוני כפופים כיום לשיקולי רווח. במקום זאת, מוצע להתייחס לקרקע כמשאב ציבורי שמנוהל לטובת הציבור. תוכנית ציבורית להתחדשות עירונית צריכה להיעשות באופן מושכל, לקחת בחשבון את ייחודו של כל אזור, את צרכיהם של התושבים החיים בו ואת הפערים החברתיים הקיימים בתוך הערים ובין יישוב ליישוב. לשם כך מוצע לבחון מספר צעדים, לרבות הכפפת קבלת היתרי בנייה ותוכניות פיתוח לקריטריונים אקולוגיים וחברתיים ברמת הבניין, השכונה והעיר, במנותק משיקולי כדאיות כלכלית; הובלת פרויקטים להתחדשות עירונית בידי גופים ציבוריים שאינם מוכונו רווח, כך שדירור חדש במרכזי הערים יתווסף כדירור ציבורי וחברתי ולא כנדל"ן פרטי; ומנגנונים חלופיים לתקצוב ומימון פרויקטים להתחדשות עירונית, במטרה להחליף את המודל הדומיננטי הקיים (תמ"א 38) ולענות על הצורך הציבורי בפיתוח עירוני בר-קיימא ושוויוני.

13. בניית מתחמי דירור שמשלבים דירות בבעלות פרטית עם דירור ציבורי

מובילות: אלה פרנקל דויד, בקי כהן קשת (רבנים לזכויות אדם)

מתן מענה למצוקת הדירור של השכבות המוחלשות בישראל, באמצעות תמיכה ממשלתית באגודות דירור (מלכ"רים) שיבנו מתחמי דירור שמשלבים דירות בבעלות פרטית עם דירור ציבורי, בפרויקטים של פינוי-בינוי. מרבית הבנייה תהיה של דירות ציבוריות קטנות בשטחן, שיאפשרו ציפוף ומתן מענה זול ומינימלי למספר רב של אנשים, תוך שמירה על מחיר שכירות נמוך ומותאם למקבלי קצבאות או למשתכרים בשכר מינימום. אגודת הדירור תקצה חלק משכר הדירה החודשי, להחזר ההלוואה מהבנק בדומה למודל היונאי. גישה כזו תאפשר הגדלת היצע הדירור במדינת ישראל, תמנע יצירת "מובלעות עוני" בשל העירוב של אוכלוסיות חזקות ומוחלשות, ותאפשר גם מתן פתרון פינוי-בינוי בפריפריה, שעד כה כמעט ולא הצליחה, חרף הכוונות המוקדמות של תמ"א 38.

14. שטחים ירוקים נגישים לכולם

מובילות: ענת אברמוב (רופאים לזכויות אדם), אמירה עראף (אגודת הגליל)

היוזמה באה לענות על הצורך בנגישות לכולם למרחב ירוק ו/או שטח פתוח עם צל (תוך מתן עדיפות לפתרונות מבוססי טבע), בתוך 10/15 דקות הליכה/רכיבה כדי לשמור על הבריאות הנפשית והגופנית. היוזמה מציעה עריכת מיפוי של השטחים הירוקים המוצללים הקיימים וגיבוש צעדים קונקרטיים לשם הגדלתם, תוך התמודדות עם החסמים התכנוניים שישנם. מוצע לעשות שימוש בתקנות ההצללה לגבי גני שעשועים ולפעול להביא לתקציב ממשלתי שיבטיח את מימושו בפועל.

15. "מודיעין אקלימי": חיזוי שיטפונות והצפות ברשויות מקומיות

מובילה: ברנדט באור (אדם טבע ודין)

בחורפים האחרונים מדינת ישראל שילמה מחיר כבד מאד על חוסר היערכותה לשיטפונות והצפות. למרות התחזיות לריבוי אירועי גשם קיצוניים, המרכז לחיזוי שיטפונות אשר אמון על חיזוי והתרעה של אירועים אלו מתקשה לגייס תקציבים ואינו מספק התראה בזמן אמת לרשויות מקומיות, מה שמגדיל את הפער בין רשויות מקומיות חזקות (אשר נעזרות בחברות פרטיות לחיזוי אירועי קיצון) לחלשות. יוזמה זו קוראת להרחבת פעילות המרכז, תוך תקצוב והתמקצעות, כך שישפיק חיזוי שיטפונות והצפות לרשויות מקומיות שמהוות את האזור המאוכלס והפגיע ביותר לאירועי קיצון, בשיתוף פעולה עם כורטל הסיכונים העירוני שמוקם במשרד להגנת הסביבה.

16. חוסן מים אקלימי

מובילה: ברנדט באור (אדם טבע ודין)

אירועי הגשם הקיצוניים הצפויים לנו יפגשו מרחב עירוני מבטון שלא מאפשר חלחול, וכך גשמי הברכה יהפכו לאסון מתהווה בדמות הצפות ושיטפונות מסוכנים. התעלמות ארוכת שנים הביאה את המרחב העירוני למצב מסוכן, הכולל תשתיות מזנחות שאין ביכולתן להכיל אירועי גשם חריגים, מערכות ניקוז בלתי מספקות, שלטון מקומי שלא ערוך לנהל אירועי טבע חריגים, זיהום סביבתי אדיר והרבה מאד מים מבזבזים. לצד זאת, חלק נרחב מבארות מי התהום הינן מזוהמות, ממקורות כגון חקלאות, תעשייה או מערכת הביטחון. היוזמה כוללת, בין היתר, קידום יעדים אסטרטגיים לאומיים לניהול מי הנגר בישראל, קידום יישומן של תוכניות אב לניקוז עירוניות בערים בישראל, תמריצים לרשויות מקומיות, שיפוי עבור החדרת מי נגר למי תהום, והטמעת המדיניות החדשה לניהול מי נגר בתוכניות בנייה והתחדשות עירונית.

17. ערים לקראת אפס הדברה

מובילה: ברנדט באור (אדם טבע ודין)

כחלק מגינון עירוני ישנו שימוש רב מדי בחומרי הדברה הרעילים לבני אדם וילידים בפרט והפוגעים בסביבה, בבע"ח ובמי התהום. במרבית הרשויות אין מדיניות סדורה של הדברה עירונית או מדיניות ברורה של משרדי הממשלה וכל קבלן גינון מרסס כרצונו. תחת משבר האקלים ההתמודדות עם עשביה במרחב העירוני תהיה מאתגרת יותר ותאלץ רשויות להדביר באופן מרוכז יותר ותדיר יותר, אם יבחרו להישאר בפרדיגמת הגינון הנוכחית. יוזמה זו תקדם מעבר לגינון בר קיימא, תוך מתן אלטרנטיבות יעילות וכלכליות לריסוס, שיובילו לשיפור איכות חיי התושבים, בעלי החיים והסביבה.

18. מדד היערכות אקלימי

מובילה: ברנדט באור (אדם טבע ודין)

היותה של ישראל פגיעה במיוחד לשינויי האקלים וריכוזה של רוב האוכלוסייה בערים, הופכת את ההיערכות העירונית למשבר האקלים לחשובה במיוחד. על מנת לעודד רשויות מקומיות להיערך נכון ומהר לאתגרי האקלים, מוצע ליצור "מדד היערכות אקלימי" אשר יספק לתושבים מידע מקצועי באשר למוכנותה של העיר בדגש על הצפות ואיי חום עירוניים ויעודד את השלטון המרכזי והמקומי לתקצב ולתעדף פעולות היערכות, וכן יעודד הפעלת לחץ מלמטה כלפי מעלה, של תושבים על מקבלי ההחלטות ברשות.

מזון

מעבר תזונתי הוא מהצעדים הנדרשים על פי דו"חות הפאנל הבין ממשלתי לשינוי אקלים (IPCC, 2022), הן בהיבט המיטיגציה והן בהיבט האדפטציה. מערכת המזון אחראית לחלק גדול מסך הפליטות של גזי חממה, בעיקר בשל היקף הפליטות הגדול הנובע מתעשיית המזון מן החי. מעבר לתזונה המבוססת בעיקרה על מזון מהצומח יאפשר להשיג הפחתה משמעותית של פליטות אלו.

כמו כן, מעבר לתזונה המבוססת בעיקר על קטניות, דגנים מלאים, פירות וירקות, ושישי בה פחות מוצרים מן החי, מזונות עתירי אנרגיה ומזונות אולטרה-מעובדים יבטיח גם תועלות בריאותיות וסביבתיות נוספות, יגביר ביטחון תזונתי בדגש על אוכלוסיות פגיעות ויסייע בהסתגלות למשבר האקלים, ואף נחשב לאחד מאפיקי האדפטציה בעלי סיכויי ההצלחה הגבוהים ביותר.

היבט משמעותי נוסף הקשור בתחום המזון, הן בהיבט המיטיגציה והן בהיבט האדפטציה, הינו בזבז מזון. במצב העניינים הנוכחי, חלק גדול מהמזון המיוצר אינו נצרך ומושלך לפח, מה שכרוך בזבז משאבים ופליטות בהיקף משמעותי. בישראל שיעור בזבז המזון הינו נרחב במיוחד: על פי הנתונים, סך היקף אובדן המזון בישראל עומד על כ-35%. אובדן מזון גורם לנזקים כלכליים, סביבתיים וחברתיים ניכרים, בעוד שהצלת מזון מצמצמת נזקים אלו ואף טומנת בחובה יתרונות נוספים כגון ניצול יעיל של משאבי סביבה שהושקעו בייצור המזון.

פורום האקלים פועל בשני מישורים אלה, ליצירת שינויי מדיניות ורגולציה מחד, וקידום יוזמות מעשיות מאידך. בפרט, היוזמות המוצעות מתמקדות בקידום נגישות רחבה למזון בריא ובר קיימא, ובפעולות להפחתה משמעותית בהיקף אובדן המזון בישראל – הן ברמה הלאומית והן ברמת השלטון המקומי.

19. תזונה וסל מזון בריאים וברי קיימא לכל

מובילים: ד"ר דורית אדלר, עו"ד יוסי וולכסון (הפורום הישראלי לתזונה בת-קיימא)
קידום מדיניות ממשלתית כוללת למעבר לתזונה בריאה ובת קיימא - בעיקר תזונה מהצומח - כדרך להפחתת פליטות ולאדפטציה לשינוי האקלים, תוך השגת תועלות במישורים של ביטחון תזונתי, בריאות וסביבה. יוזמה זו כוללת גם היבטים של קידום יצירת מקצוע חדש של שפים ביתיים המוכשרים לבישול בריא, בר קיימא ומותאם תרבותית, על מנת להבטיח תזונה בריאה ובת קיימא למשפחות ולעובדים וצמצום בזבז מזון; וכן קידום רכש מזון בריא ובר קיימא בכלל משרדי הממשלה ובגופים הציבוריים (כגון בתי חולים, בתי סוהר, מוסדות רווחה ואוניברסיטאות), ככלי לטרנספורמציה של בריאות וקיימות במערכות המזון. זאת הן בשל הפן הרגולטורי בו ניתן לפרט אילו מזונות ירכשו, ממי ירכשו ומה לא ירכש כדי להבטיח את מכלול ההשפעות הבריאותיות והסביבתיות, והן בשל היקפי רכש המזון העצומים של גופים אלו.

20. צמצום בזבז מזון באמצעות תמחור על פי תאריכי תפוגה ברשתות השיווק

מובילה: ליאת ארבל (The Natural Step ישראל)
בזבז מזון מסב נזק כלכלי וסביבתי רב. יוזמה זו מציעה פתרון דרך רשתות השיווק – באמצעות שיטת התמחור הדינמי, שבה מחיר המוצר יורד ככל שתאריך התפוגה שלו מתקרב. כך תימנע השלכה של כמויות גדולות של מזון ונוכל לצמצם את הנזקים הסביבתיים שכרוכים בכך, לצד רווחים אחרים כמו שיפור הביטחון התזונתי והקלה על יוקר המחייה.

21. תוכנית לאומית להצלת מזון

מובילה: ריית דינמזי יחזקאל (לקט ישראל)
על פי הדוח הלאומי של לקט ישראל והמשרד להגנת הסביבה העלות הסביבתית של אובדן המזון בישראל היא 3.6 מיליארד שקלים בשנה, והוא גורם לכ-6% מפליטות גזי החממה בשנה. הצלת מזון מצמצמת פערים של אי ביטחון תזונתי, מסייעת בניצולם היעיל של משאבי סביבה שהושקעו בייצור המזון, מצמצמת פליטת מזהמים וגזי חממה וחוסכת בעלויות טיפול במזון כפסולת. מכל שקל שמושקע בהצלת מזון ניתן להפיק מזון בשווי 4 שקלים ואף יותר ובמקביל להנות מתועלות רבות למשק בכללותו ולתרום באופן ממשי לביטחון המזון הלאומי. יוזמה זו מגבשת תוכנית כוללת להרחבת היקף הצלת המזון בישראל על מנת להרחיב את התועלות הסביבתיות, הכלכליות, הבריאותיות והרווחתיות העולות ממנה.

22. הקמת שווקים מקומיים-קהילתיים למכירת תוצרת חקלאית ועודפי תוצרי חקלאות

מובילים: מאיה דומאן (משקיעים באדמה), אבינעם אדרי
במסגרת יוזמה זו מוצע להקים שווקים מקומיים-קהילתיים המבוססים על מכירה ישירה של חקלאים, בדגש על חקלאים אזוריים ואף עירוניים, ובדגש על הפריפריה החברתית-כלכלית. השווקים המקומיים-קהילתיים יעודדו מכירה של תוצרת חקלאית לצד תוצרת חקלאית מוצלת. השווקים ימוקמו באזורים המאופיינים בחוסר ביטחון תזונתי ובקרבה פיזית לשטחים חקלאיים.

23. קידום מענה לשינוי אקלים וביטחון תזונתי ברשויות המקומיות

מובילים: שי רילוב (רובין פוד), שמוליק דוד (שתיל)
במוקד יוזמה זו - הצבת יעדים מותאמים ומחייבים לרשויות מקומיות להפחתת פליטות גזי חממה בתחום המזון, ולהגברת ביטחון תזונתי לתושביה. לרשות תהיה אפשרות לבחור באיזה פעולות לנקוט כדי להגיע ליעדים, ולצורך מימוש הפעילות יקבלו הרשויות ארגזי כלים, ייעוץ, ליווי, סיוע במדידה ועוד.

שטחים פתוחים וחקלאות

המערכות האקולוגיות הטבעיות בים וביבשה, והצמחייה בפרט, הן המנגנון היעיל והגדול ביותר לספיחת פחמן. מערכות אלו הן גם כלי מרכזי בהתמודדות עם השפעות משבר האקלים, על ידי כך שהן מסייעות בהורדת טמפרטורה מקומית, במיתון שיטפונות, בתמיכה במארג אקולוגי יציב ועוד.

שירותי מערכת אלו מתקיימים כאשר המערכות הטבעיות בריאות; ואילו כאשר הן פגועות - הן יוצאות מאיזון והופכות לגורם מאיץ בתהליכי פליטת גזי חממה, איבוד פוריות הקרקע, ותהליכים נוספים. לכן שמירה ושיקום של שטחי טבע וחקלאות, בפרט למול לחצי בנייה ופיתוח, היא חשובה ביותר.

במסגרת פעילות פורום האקלים, זוהו שלושה כיווני פעולה מרכזיים המקדמים מענים רוחביים לאתגרים אלו, הכוללים הבטחת קיומם של מסדרונות אקולוגיים, שיקום הטבע בשטחים פתוחים, וקידום חקלאות משקמת.

24. קידום מסדרונות אקולוגיים בישראל

מובילים: אסף זנזורי (החברה להגנת הטבע), דותן רותם (רשות הטבע והגנים)
מסדרונות אקולוגיים מאפשרים לאורגניזמים ולמשאבים לנוע ולהגר במרחב, ובכך מבטיחים את תפקודן של המערכות האקולוגיות כספקיות ראשיות של שירותי מערכת לאדם, וזאת בהסתגלות לשינויי האקלים. המסדרונות מהווים לפיכך כלי תכנוני חשוב המכווין פיתוח עתידי נדרש, אולם בישראל, לאור לחצי הפיתוח, חוסר בשטחים וגורמים נוספים, קיים קושי לשמור על רציפותם של המסדרונות. יוזמה זו פועלת להסדיר את מעמד המחייב של המסדרונות האקולוגיים ככלי תכנוני מרכזי בהתמודדות אקולוגית וכלכלית עם שינויי האקלים.

25. Rewilding - שיקום הטבע למיתון והתמודדות עם משבר האקלים

מובילים: איריס האן, ד"ר תמרה לוטנר לב (החברה להגנת הטבע)
יוזמה זו קוראת להתייחס לטבע כאל חלק מרכזי מהפיתוח, ולקדם פתרונות מבוססי טבע שיישעו לשקם את יכולתו לקלוט פחמן ולחזק את חוסנו, ובכך למתן את שינויי האקלים ולשפר את היערכות ישראל לאקלים המשתנה. היוזמה שמה דגש על שיקום של בתי גידול לחים שננטשו או נהרסו, במטרה ליצור רשת של אתרים שסופחים פחמן ומחזקים את החוסן של המערכת האקולוגית, את המגוון הביולוגי ומעניקים תועלות נוספות לאדם ולקהילה (הצללה, ייצוב קרקע, נופש ופנאי ועוד).

26. חקלאות משקמת

מובילים: ערן אטינגר (סמנכ"ל משרד החקלאות לשעבר), ד"ר איתמר גלזר (מכון וולקני)
משבר האקלים מביא לאיומים על הקרקע לרבות הידלדלות הקרקע, סחף, המלחה וזקים נוספים. יוזמה זו תקדם מגננים ליישום ממשקי חקלאות משקמת שיישעו בשימור הקרקע, בקליטת פחמן ובקידום ביטחון תזונתי, לרבות תמריצים לחקלאים, הדרכה, מו"פ ועוד.

כלכלה ירוקה, אכיפה ומעבר צודק

התמודדות אפקטיבית עם משבר האקלים מחייבת שינוי כללי המשחק.

הרגולציה ככלל, והרגולציה הכלכלית בפרט חייבת להתאים את עצמה לאתגרים שמציב בפנינו משבר האקלים, לתמרץ את היציאה מדלקים פוסיליים ולמנוע המשך השקעות בתעשיות מזהמות. כיום, חרף מחויבות להפחתת פליטות, לרבות הצהרות מתוקשרות של בנקים ומוסדות פיננסיים בעולם, אנו עדים למגמה הפוכה; עליה מתמדת בכמות פליטות גזי החממה, המשך מימון לוביסטים הפועלים להכחשת הסכנה המידית ולדחיית כל פעילות רגולטורית שנועדה להתמודד עמה. המסקנה המתבקשת היא, כי קיים צורך משמעותי בשינוי מפת המיסוי והתמריצים, כך שיעלו בקנה אחד עם יעדי הפחתת פליטות גזי החממה.

אשכול כלכלה ירוקה מקדם יוזמות שעניין קידום שינויים אלו, בשני צירים:

צמצום השפעות שליליות מניעת השקעת כספי ציבור בדלקים פוסיליים, תיקון חוק החברות כך שתכלית החברה תורחב מעבר להשאת רווחים ותכלול חובת התחשבות במדדים אקלימיים. עוד יקודמו רגולציות להפנמת עלויות חיצוניות ועידוד פעולות כלכליות מקיימות, בין היתר באמצעות תקציב קיימות למימון המעבר לפיתוח בר קיימא, ויצירת אזורי פיתוח אקלימיים.

בנוסף, פועלת במסגרת האשכול קבוצת עבודה ייעודית שמטרתה גיבוש ידע והמלצות מדיניות בנושא מעבר צודק לתעסוקה ירוקה.

27. תכלית החברה, פרשנות והתאמות רגולטוריות להתמודדות עם משבר האקלים

מובילה: עו"ד אורלי אהרוני (פורום כסף נקי)

למגזר הפיננסי תפקיד קריטי בהתמודדות עם משבר האקלים. היוזמה שואפת להבנות התאמות ברגולציה הקיימת, בחוק החברות ובחקיקה כלכלית נוספת, לטובת ראייה הוליסטית המחברת בין הצורך להיערך למשבר האקלים לבין התמריצים הרגולטוריים הקיימים בתחום הפיננסי. בין היתר, שואפת היוזמה להגדיר את תכלית החברה ככוללת, מעבר להשאת רווחים, התחשבות בסיכונים אקלים.

28. רפורמה במערך האכיפה הסביבתית בישראל

מובילים: פרופ' אורן פרז (אוניברסיטת בר אילן), ד"ר חנן מנדל (הקריה האקדמית אונו), הקליניקה לרגולציה סביבתית ישראל ניצבת בפני שורה של אתגרי אכיפה במישור הסביבתי – החל מעבירות שנוגעות לפסולת וכלה בזיהום תעשייתי. משבר האקלים מחייב היערכות חדשה שתאפשר למשרד להגן על עבירות סביבתיות מדור חדש בעלות אופי כלכלי, למשל: תרמיות שנוגעות לעסקאות קיזוז פחמן או מצגי ESG כוזבים. מערך האכיפה הנוכחי שכולל את יחידות האכיפה במשרד, המערך הפרקליטי שתומך בו ובתי המשפט אינו מצליח לעמוד במשימה. יוזמה זו מציעה לבצע רפורמת עומק במערך האכיפה שתאפשר לו להתמודד עם האתגרים הסביבתיים שישראל תעמוד מולם במאה ה-21, בפרט נוכח משבר האקלים. רפורמה זו מורכבת משינוי התשתית המוסדית של האכיפה הסביבתית לרבות הקמתן של יחידות ייעודיות במשרד, בפרקליטות ובבתי המשפט.

29. ביקורת מוסדית על הצעת חוק האקלים

מובילים: פרופ' אורן פרז (אוניברסיטת בר אילן), נועם קציר, הקליניקה לרגולציה סביבתית. הצעת חוק האקלים שאושרה בקריאה טרומית בכנסת הקודמת עתידה לחזור לשולחן הדיונים בכנסת הנוכחית. יוזמה זו מציעה ביקורת והצעות לשינוי של הצעת החוק על סמך ניתוח בינלאומי השוואתי. המבנה המוסדי עליו מבוססת ההצעה הנוכחית סובל ממספר כשלים שעלולים לפגוע ביכולת של החוק להגשים את יעדיו. יש חשיבות להציג את הכשלים האלה בפני מקבלי ההחלטות קודם לדיון העתידי בהצעת החוק.

30. הסטת השקעות של כספי ציבור

מובילה: נגה לבציון נדן (Greeneye, Value2). למדינת ישראל יש כספים רבים אשר מנוהלים עבור הציבור לטווח הארוך כדוגמת האפוסטרופוס הכללי, ביטוח לאומי ועוד. יוזמה זו תגבש מנגנון להטמעה של כרמטרים המתייחסים לשינוי אקלים בניהול ההשקעות הללו, מתוך הבנת החשיבות שבניהול סיכונים פיננסיים וניצול הזדמנויות, והן לאור ההיבט הערכי-מהותי של השקעה בעתידנו ובעתיד הדורות הבאים.

31. כניסה ירוקה לעולם העבודה ותעשיות חדשות

מובילה: מיטל פלג מזרחי (חיים וסביבה). משרות ירוקות הן משרות שיש להן השפעה ישירה וחיונית על כדור הארץ. תעסוקה ירוקה עוסקת בכלל המקצועות המקדמים מים איכות חיים ובכך מקצועות חברתיים. מקצועות אלו בעלי השפעה ישירה וחיונית על איכות החיים בישראל והם קריטיים למימוש עקרונות המעבר הצודק. היוזמה עוסקת בכלל מסלולי הקריירה הירוקים אותם ניתן לייצר, עבור אלו הנכנסים לראשונה לעולם העבודה. יוזמה זו כוללת התייחסות לעבודה מועדפת, הכשרות מקצועיות ואקדמיה.

32. שיפור תנאי ההעסקה בתעסוקה ירוקה קיימת

מובילה: מיטל פלג מזרחי (חיים וסביבה). יוזמת זאת מתייחסת אל מקצועות דלי פחמן המהווים תעסוקה ירוקה, גם אם לרוב אינם נקראים כך ובתוכם: חינוך, סיעוד וטיפול, עבודה סוציאלית, תחבורה ציבורית ושיטור ואכיפה. היוזמה מציעה דרכים קונקרטיות לשיפור תנאי התעסוקה במקצועות אלו, כך שמספר העובדים בהם יגדל והתועלות החברתיות והסביבתיות בהתאמה.

33. הסבה הוגנת מתעשיות מזהמות

מובילה: מיטל פלג מזרחי (חיים וסביבה). יוזמה זו עוסקת במנגנוני הפיצוי וההסבה עבור אלו אשר עתידים לאבד את עבודתם כתוצאה מהמעבר לכלכלה דלת פחמן ובהתאמה סגירת מפעלים ותעשיות מזהמות. היוזמה מציעה אפשרויות להסבת תמהיל העיסוק של מפעלים מזהמים במטרה לצמצם את מספר המפוטרים, מנגנוני פיצוי כלכלי עבור המפוטרים, מנגנוני הבטחת הכנסה לתקופת המעבר, ואפשרויות הסבה תואמות גיל וסטטוס תעסוקתי.

34. מודל פיננסי לפיתוח בר קיימא

מובילים: פרופ' יהודה כהנא, ד"ר משה ברקת (SDG ישראל). כיום, חברות המייצרות ערך מוסף סביבתי או חברתי אינן מתוגמלות, בעוד אלה הפוגעות בסביבה ובחברה, עושות זאת בקלות יתרה. היעדים לפיתוח בר קיימא (SDGs) מהווים מודל מוסכם המציין קירוב יחסי להתחשבות באותן החצנות כלכליות. לו חברות יוכלו להיות מתוגמלות על ידי המדינה בתמריצים עבור קידום היעדים, וממוסות כאשר הן פוגעות בקידום היעדים, המדינה תוכל להאיץ קידום של היעדים. לפיכך מוצע כי המדינה תייצר "תקציב קיימות" שמטרתו לממן פרויקטים העולים בקנה אחד עם היעדים לפיתוח בר-קיימא, ומסגרת תואמת יעדים להערכת פרויקטים בעלי השפעות חיוביות ושליליות. התקציב ייוצר משילוב של אגרות חוב, פנסיה לדורות הבאים, ויצירת מקומות עבודה חדשים.

35. איזורי פיתוח אקלימיים

מוביל: ד"ר רם פישמן (אוניברסיטת תל אביב). כדי לרתום את החדשנות הישראלית לטובת ההתמודדות עם משבר האקלים, יש צורך ביצירת סביבה שתיצור תמריצים חזקים לצמצום פליטות ותאפשר יישום של רעיונות ויוזמות שונות על ידי יזמים, הן בסקטור המסחרי והן בסקטור הציבורי. היוזמה תגבש תנאים נועזים למו"פ וחדשנות בהיקף גיאוגרפי מוגבל למספר קטן של רשויות מקומיות שיכללו הן ערים והן מועצות איזוריות, ויקראו איזורי פיתוח אקלימיים.

חינוך וקהילה

אחד מהאתגרים המרכזיים הנוגעים במשבר האקלים ומשפיעים על יכולתנו להתמודד איתו הינו פער עמוק של ידע והבנה אודות המשבר בקרב הציבור, מילדים ועד מבוגרים. בהיעדר ידע, מודעות והבנה של הקשר בין המשבר לגורמים לו ולפעולות שיכולות לפתור אותו, התוצאה היא בורות, הכחשה ואדישות.

קידום ידע, הבנה והנעה לפעולה בקרב הציבור, לרבות בקרב אוכלוסיות ייחודיות ובקרב אנשי מקצוע רלוונטיים, דורשים פעולות מורכבות המערבות גופים מרכזיים ובהם מערכת החינוך הפורמלית, מוסדות להשכלה גבוהה ומכללות להכשרת מורים, כמו גם פעילות בקרב מערכות קהילתיות בלתי פורמליות.

במסגרת פעילות אשכול החינוך בפורום האקלים גובשו יוזמות המכוונות למוסדות מרכזיים אלו ולמערכות הבלתי פורמליות על מנת לייצר השפעה רוחבית בזירה זו, תוך חלוקה לארבעה תחומים: השכלה גבוהה, חינוך פורמלי, חינוך בלתי פורמלי וקהילות. נוסף על יוזמות המקדמות באופן ישיר חינוך ורכישת ידע, גובשו יוזמות העוסקות גם בהתנהלותם ואופיים של מוסדות אלו בראי משבר האקלים.

השכלה גבוהה

36. אקלים לכל מורה

מובילה: פרופ' יולי תמיר (המכללה האקדמית בית ברל)
הטמעת השתלמות בנושא משבר האקלים לפרחי הוראה בכל המכללות להכשרת מורים. זאת, על מנת ליצור קהילת מורים שיהיו מוכשרים ללמד באופן איכותי ומאוזן על משבר האקלים, תוך הקניית חוסן, יכולת הערכה ביקורתית ואפשרות לפעולה ממשית.

37. אקלים לכל סטודנט

מובילים: פרופ' רותי רונן (אוניברסיטת תל אביב), ד"ר עמיחי עמית (אוניברסיטת תל אביב וביה"ס מנדל למנהיגות חינוכית)
יוזמה הקוראת לראשי המוסדות להשכלה גבוהה לסייע בהתמודדות של מדינת ישראל עם משבר האקלים באמצעים של חינוך והשכלה, במטרה להביא לצמצום פערי הידע ולקידום הבנת המשבר בקרב הציבור. זאת מתוך הבנה כי במערכת ההשכלה הגבוהה עוברים רוב הצעירים במדינה, ובה זמינים המשאבים ללימוד נושא מורכב שכזה. היוזמה קוראת ליצירה והנגשה של גוף ידע שיטתי אודות משבר האקלים, אשר יוצע לכל סטודנט וסטודנטית בכל מוסד להשכלה גבוהה.

38. הטמעת נושא משבר האקלים בתוכנית הלימודים לאחים ואחיות מוסמכים

מובילה: מיכל יהודאי (משרד הבריאות)
הטמעת נושא משבר האקלים בתוכנית הלימודים לאחים ואחיות מוסמכים באמצעות תוכנית הכשרה ל"נאמני נושא-אקלים וקיימות" בכל מוסד הכשרה בסייעוד. נאמנים אלו יהוו את תשתית הידע בכל מוסד הכשרה לסייעוד, תוך הקצאת שעות הוראה עיונית ושעות הוראה מעשית/קלינית לטובת הנושא. תוכנית זו תוכל, באמצעות התאמות, לשמש בהכשרת מקצועות נוספים בתחום הבריאות.

39. עדכון הסמכת תו 'קמפוס ירוק'

מובילים: מיכל אלטשולר (ההתאחדות הסטודנטית לילית למען האקלים), שיר הורוביץ (התאחדות הסטודנטים והסטודנטיות הארצית), ד"ר דן ברא"ז (אוניברסיטת בר אילן)

בנוסף לקידום מחקרים בנושאים סביבתיים, על מערכת ההשכלה הגבוהה לוודא כי היא מכשירה אזרחים ואזרחיות מעורבים אשר מחויבים לפעול ולתרום לחברה ולסביבה, מתוך חשיבה ארוכת טווח ולמען הדורות הבאים. עדכון הסמכת תו 'קמפוס ירוק' (של המשרד להגנ"ס) תיעשה בהתאם לידע חדש שנצבר בתחום ובהתאם לצורך העולה מן השטח. עדכון הסמכת התו תאפשר הצבת רף גבוה אליו יוכלו לשאוף המוסדות האקדמיים במטרה להוביל בתחום ולהעניק כלים והשראה לכל הקהילה במוסד ואף לגופים אחרים במדינה. העדכון יכלול יישום עקרונות של אורח חיים מקיים בקמפוסים, לימודי סביבה, פיקוח על העשייה הסביבתית במוסדות, לרבות איפוס פליטות והסטת השקעות מתעשיות מזהמות ועוד.

40. רשת מוסדות אקדמיה לאקלים

מוביל: פרופ' קולין פרייס (אוניברסיטת תל אביב)

היוזמה הינה התארגנות של קבוצה של נציגי אוניברסיטאות המייצגים בתי ספר ומרכזים לקיימות ואקלים, על מנת לקדם שיתוף פעולה ופעילות בתחום משבר האקלים. פגישות הרשת יעסקו בקידום יוזמות משותפות סביב ועידות אקלים עולמיות, שיתוף ידע ודיון על מצב המחקר בתחום בישראל. לקראת ועידת האקלים בשארם א-שייח', המוסדות קידמו יחד יוזמה של "יום אקלים" בקמפוסים השונים, בשיתוף פעולה עם התאחדות הסטודנטים והסטודנטיות הארצית. היוזמה כללה מגוון אירועים לקהילות הקמפוסים ולקהל הרחב, במטרה להעלות מודעות למשבר האקלים ולהציג פעילות ומחקרים.

חינוך פורמלי

41. עידוד מורים ומנהלות להשתתפות בהשתלמויות על שינוי אקלים

מובילים: חגית גפן (הרשת הירוקה), פרופ' איתי הלוי (מכון ויצמן)

כיום ישנן השתלמויות בנושא שינוי אקלים המוצעות מטעם משרד החינוך למורים ומנהלות, אולם ההשתתפות בהשתלמויות אלה אינה גבוהה. על מנת לסייע בבניית מסה קריטית של אנשי חינוך המוכשרים בנושא, יוזמה זו מגבשת תמריצים להעלאת המוטיבציה וההשתתפות שלהם בהשתלמויות בנושא זה.

42. **בתי ספר מובילים - חינוך אקו-הומניסטי אקלימי**

מובילים: חגית גפן, ד"ר יעל ברק גטניו (הרשת הירוקה), פרופ' נמרוד אלוני (מכללת סמינר הקיבוצים) במסגרת היוזמה יפותחו בתי ספר מובילים שיטפחו בקרב תלמידיהם את הרגישויות, התובנות והיכולות שיאפשרו להם לבנות חברה שבה מובטחת הקיימות החברתית-הסביבתית ואיכות חיים נאותה לכל. בתי הספר ישקפו בהתנהלותם תרבות חינוכית-הוליסטית תואמת, הבאה לידי ביטוי בפיתוח המרחבים, אורחות חיים מקיימים, שיתופיות קהילתית ועוד.

43. **בחינת תפקיד מערכת החינוך הישראלית בעידן של שינוי אקלים (פרויקט תבל)**

מובילים: שחר כהנוביץ' (מרכז השל לקיימות), חגית גפן (הרשת הירוקה), בשת"פ עם משרד החינוך ובתמיכת קרנות פילנתרופיות. במציאות האקלימית עלינו לשאול "מה תפקיד מערכת החינוך בעידן שינוי האקלים?". יוזמה זו מניעה תהליך מערכת, מבזר חשיבה ופיתוח, המחבר שטח ומטה ומקדם יישום חינוכי מגוון מחד ופיתוח יישומי מדיניות חינוכית מאידך. היוזמה כוללת תוכנית בכירים ופלטפורמת מעבדה ליישומים חינוכיים, וכל זאת, על מנת לייצר מעורבות, לסייע בהקניית ידע, השראה, טיפוח מוטיבציה וקידום מסוגלות לקידום סדר יום שאפתני של חינוך בעידן שינוי האקלים.

44. **רב קו לכל ילד וילדה**

מובילה: תמר קינן (תחבורה היום ומחר)

יוזמה זו שואפת להביא את כל ילדי ישראל להתנסות בתחבורה הציבורית העירונית ולייצר הנעה לפעולה לשימוש בפועל בתחבורה הציבורית. זאת, באמצעות הנפקת רב קו דרך בתי הספר והטמעת מערך פעילויות בנושא שיועבר לילדים בתוך ביה"ס.

חינוך בלתי פורמלי

45. **שגרירים לשינוי**

מובילה: מאיה יעקבס (המרכז לשיקום האקלים)

במסגרת היוזמה שתפעל בישראל ובקהילות יהודיות בעולם, ייבחרו ילדים ונוער מבתי ספר מכל הארץ, מתנועות נוער וארגוני נוער, לשם יצירת קבוצת מנהיגות בנושא אקלים מכל המגזרים בשיתוף עם משפיעי רשת, בדומה למודל שגרירים צעירים של משרד החוץ. השגרירים יקיימו פעילויות שונות כגון מסעות הסברה בארץ ובעולם, מחנות קיץ בנושא, קידום רעיונות טכנולוגיים ומדענים צעירים.

קהילות

46. **הטמעת שיח תורני-סביבתי בציבור הדתי והחרדי**

מובילים: עינט קרמר (טבע עברי, השומר החדש), הרב בניו טבילה (משרד החינוך)

פיתוח שיח סביבתי-הגותי-הלכתי והטמעתו בפרקטיקות של התנהלות המוסדות הדתיים, כבסיס לשינוי התנהגות נרחב של הציבור הדתי והחרדי ולרתימתו לשותפות בעשייה למזעור משבר האקלים וההתמודדות עם תוצאותיו.

47. **הקמת אֶסְפֶּת אֶזְרָחִים לֶאֱוִמִית לֶהֶתְמוֹדְדוֹת עִם מֶשְׁבֵּר הָאֶקְלִים בִּישְׂרָאֵל**

מוביל: דויד דוניץ (יוזמת אספת אזרחים לישראל, מרכז השל לקיימות)

חיבור ציבורים רחבים לשינוי מדיניות ולהיערכות למשבר האקלים מתוך שיתופם בפתרונות וביזמות הוא צו השעה בישראל. הקמת אספת אזרחים ארצית לטיפול בסוגיות משבר האקלים הוא כלי רב עוצמה שבד בבד מציע מענה לצורך ביצירת חדשנות ורענון הדמוקרטיה ובהתמודדות אקלימית כאחד. טמון כאן פוטנציאל לחבר קבוצות רבות באוכלוסייה סביב האינטרס המשותף שלהן בהנעת מדיניות שאפתנית והוגנת בעניין האקלים.

צמצום צריכה וטיפול בפסולת

ישראל מייצרת בשנה כמות פסולת שהינה גדולה במידה ניכרת מכמות הפסולת המיוצרת בשנה בשאר העולם ביחס לגודל האוכלוסייה. יתרה מכך, בכל הקשור לטיפול בפסולת שהיא מייצרת, ישראל נמצאת במשבר אקוטי. עפ"י דו"ח מבקר המדינה (2022), בין הבעיות העיקריות נכללות: שיעור הטמנה העומד על 83% - שיעור גבוה מאד בהשוואה לשיעור ההטמנה במדינות אירופה ובארה"ב; פעילות לא מוסדרת של קבלני פינוי פסולת, המאופיינת בבעיות מבניות והיעדר פיקוח; והיעדר יתרות קרקע זמינות להטמנת פסולת. כשלי הטיפול בפסולת מביאים להשלכות שליליות סביבתיות מקומיות, אזוריות וגלובליות, שאחת החמורות בהן היא פליטת מתאן - גז חממה עוצמתי ביותר, שבישראל מקורו העיקרי בפסולת אורגנית שהוטמנה.

אשכול הפחתת צריכה ופסולת בפירום האקלים התמקד במספר יוזמות המשקפות את גישת הכלכלה המעגלית, שביסודה לקיחת פסולת והפיכתה למשאב תוך צמצום צריכת חומרי גלם, כמו גם כאלה העוסקות באופן ישיר בפעולות רוחביות להסדרת תחום הטיפול בפסולת. היוזמות מתמקדות בסוגי פסולת מרכזיים שלטיפול הלקוי בהם השפעות קשות, ובהם פסולת אורגנית, פסולת בניין ופסולת טקסטיל. היוזמות נבחרו לפי רמת הבשלות וההשפעה שייצרו על השדה.

48. **טיפול מקומי בפסולת אורגנית מוסדית**

מובילה: פרופ' אופירה אילון (מוסד שמואל נאמן בטכניון, אוניברסיטת חיפה) טיפול מקומי וממוקד בפסולת האורגנית של מוסדות ציבוריים ועסקים באמצעות התקנת חובת הפרדת פסולת אורגנית במקור והעברתה למתקן טיפול ייעודי ברדיוס ריאלי (לאחר שהוכחה התכנות כלכלית). מוצע להתחיל בהחלת המיזם המטפל בתחומי מוסדות הזוכים לתמיכה ממשלתית (בתי כלא, בסיסים צבאיים, פנימיות חינוך). צעדים משלימים מומלצים - מתן תמיכה כספית לעסקים ולמוסדות שיטמיעו הפרדה במקור ו/או טיפול בפסולת אורגנית, באמצעות קרן שמירת הניקיון, חקיקה המטילה איסור גורף על הטמנת פסולת אורגנית והאצת חקיקה מקומית של חוק פסולת עודפת.

49. אסדרת שוק הובלת הפסולת בישראל

מובילים: יניב בלייכר (אזרחים למען אוויר נקי), עו"ד ג'מילה הרדל ואכים (אזרחים למען הסביבה) מיליוני טונות של פסולת מושלכים בשטחים הפתוחים בכל שנה. מטרת היוזמה היא להסדיר את שוק הובלת הפסולת בישראל כדי להפחית למינימום את התופעה. היוזמה כוללת מספר צעדים, ובהם הקמת מאגר קבלני פסולת מורשים, פסילת רישיון בגין עבירות פסולת, אסדרת אופן התשלום לקבלנים ושימוש בטכנולוגיה לצורך ניטור פעילותם ובאמצעות כך גם ייעול של האכיפה. יישומה של היוזמה יוביל למהפכה בשוק הובלת הפסולת וייצר תועלות סביבתיות, כלכליות וחברתיות ניכרות.

50. ניהול מיטבי של פסולת הבנייה בפרויקטים של התחדשות עירונית

מובילה: עדי מגר

בתהליכי התחדשות עירונית נהרסים מבנים קיימים ומפנים מקומם למבנים חדשים. בעת ההריסה נוצרת פסולת בנייה בכמות גדולה, שחלקה ניתנת למיחזור לטובת מוצרי בנייה ותשתיות. מכיוון שבעשורים הקרובים צפויים להתממש יותר ויותר פרויקטים של התחדשות עירונית ומכיוון שלהיקפי הפסולת הנוצרת יש השלכות סביבתיות וכלכליות מהותיות, נדרשת היערכות לאומית לקידום מיחזור הפסולת. יוזמה זו תקדם הטמעתו של הנהל המעודכן לאכיפת פיני מוסדר של פסולת הבנייה, בעיקר בפרויקטי התחדשות עירונית, תוך קידום כלכלה מעגלית בענף.

51. קידום רגולציה תומכת לפיתוח כלכלה מעגלית בטקסטיל

מובילה: ד"ר אביגיל דולב (מכללת שנקר)

כמויות טקסטיל עצומות עוברות להטמנה ומייצרות נזק סביבתי אדיר. במסגרת היוזמה יפותחו כלים רגולטוריים שיתמכו במחזורם של פריטי טקסטיל ויאפשרו קידום כלכלה מעגלית בתחום זה.

52. בית מתלבשות לאופנה בת קיימא

מובילה: מיטל פלג מזרחי (חיים וסביבה, מתלבשות)

תעשיית הטקסטיל היא מהתעשיות המזהמות ביותר, וגם מהתעשיות המנצלות ביותר. אלו מתאפשרים, בין היתר, בעקבות שרשראות אספקה ארוכות במיוחד, יצור בגדים במיקור חוץ ודגם המסחר של אופנה מהירה המתבסס על תודעת צרכנות בזבזנית ותחלופת טרנדים מהירה. אל מול אלו עומדת האלטרנטיבה של אופנה איטית ובת קיימא הכוללת בתוכה בגדי יד שניה, מעצבים עצמאיים, בגדים ממוחדשים, החלפות בגדים, תיקון והארכת חיי הבגדים, אקו-קולקציות כלומר בגדים המיוצרים מחומרים ובתהליכים ידידותיים יותר לסביבה, סחר הוגן, יצור כמויות קטנות של בגדים איכותיים ועוד פתרונות. יוזמה זו שואפת להקים בית לאופנה בת קיימא שירכז את כלל המידע ואפשרויות הרכישה בתחום, בדמות בגדים אותם ניתן לרכוש, לצד קורסים אשר יעניקו ידע תיאורטי ומעשי, תוך הישענות על דוגמאות מהעולם.

שת"פ אזורי

ישראל ממוקמת במזרח התיכון, אזור הנחשב ל-'אזור חם' (hotspot) – שבו השפעות משבר האקלים הצפויות ואלו שכבר מורגשות נחשבות לחמורות במיוחד, בדגש על התחממות, מחסור במים והתפשטות המדבור. מצב זה מביא עימו איומים על ישראל, כגון פליטי אקלים ומלחמות על משאבים, אולם גם הזדמנויות, הטמונות בהיווצרותם של אפיקים חדשים לשיתוף פעולה עם מדינות האזור לשם מיתון השפעותיו של המשבר והיערכות לאתגרים שהוא מביא עימו. מצב זה מהווה שינוי בגישה הקלאסית התופשת את ישראל כאי מנותק מסביבתו הגיאוגרפית והגיאופוליטית, ומכוון לפתרון האתגרים באופן חדש הכולל הסתכלות אזורית שבה ישראל מהווה שותפה.

במסגרת פעילות אשכול שיתוף פעולה אזורי וביטחון בפורום האקלים זוהו מספר הזדמנויות ליצירת מהלכים אזוריים שיביאו לתועלת אקלימית וסביבתית, בדגש על תחומי אנרגיה, מים ושימור טבע, כמו גם מהלכים תשתיתיים ליצירת שיח וקידום רוחבי של טיפול אזורי באתגרי משבר האקלים.

53. שימור שוניות מפרץ אילת – שת"פ בין ישראל, ירדן, מצרים וערב הסעודית

מובילים: פרופ' מעוז פיינ (המכון הבינאוניברסיטאי למדעי הים, האוניברסיטה העברית), אחינועם ניני

שוניות האלמוגים, סביבת החיים העשירה על פני כדור הארץ ומקור החיים לכמאה מיליוני בני אדם, נמצאות בסכנת הכחדה, בעיקר בשל התחממות מי הים ותופעת ההלבנה הנגרמת מכך. אלמוגי מפרץ אילת מראים עמידות להתחממות המים ולכן שוניות מפרץ אילת צפויות להיות השוניות האחרונות שישרדו בראי שינויי האקלים. יוזמה זו מגבשת תוכנית לשת"פ אזורי לשימור מפרץ אילת במטרה להגן על השוניות מאיומים מקומיים ולשמר אותן למען הדורות הבאים.

54. שת"פ בתחום האנרגיה המתחדשת במשולש הגבולות ישראל, ירדן ומצרים

מובילים: יוני ספיר, נועם ויינר (שומרי הבית)

שת"פ אזורי במסגרתו יוקמו שדות גדולים להפקת חשמל מבוסס שמש ורוח בסיני, ירדן, סעודיה ובאזור אילת כ- 200 קמ"ר אגרו-וולטאי, שיחוברו לקו מתח גבוה מאילת לאירופה. פרויקט זה עשוי לספק בשלב הראשון עד 50% מצריכת החשמל של ישראל, ירדן, עזה, סיני וצפון סעודיה ובשלב השני עד 30% מצריכת החשמל במזרח ומרכז אירופה. בנוסף, הפרויקט ישמש לאספקת אנרגיה להתפלת מים במזרח התיכון. השת"פ מאפשר גם פתרון אלטרנטיבי זמני להספקה הדרגתית של 10% מהחשמל של אירופה לשנים 2023-2027 בעזרת אנרגיה זמינה ממדינות הים התיכון עד שתסתיים בנית התשתית לטווח ארוך.

55. עידוד מיזמי אנרגיה מתחדשת בשטחי C

מוביל: גדעון ברומברג (אקופיס)

הקמת שדות סולאריים בגדה המערבית (אזור C) בבעלות וניהול פלסטיני והעברת החשמל דרך הרשת הישראלית וממנה לתוך רצועת עזה, לשימוש מתקני התפלה וטיפול בשפכים. יוזמה זו תסייע לרווחתם של תושבי רצועת עזה וכן תקדם שת"פ אקלימי ישראלי-פלסטיני וגיבוש מנגנוני עבודה משותפת לצורך פרויקטים אקלימיים נוספים.

56. דיאלוגים אזוריים לא-רשמיים בנושאי אקלים וסביבה

מובילים: ד"ר נמרוד גורן (מכון מיתווים), ד"ר מיה נגב, ד"ר אופיר וינטר

היוזמה כוללת תהליך מיפוי עם שורת גורמי ממשל ישראלים, בנושא שת"פ אזורי קיים בנושאי אקלים וסביבה, הזדמנויות וחסמים, וצרכים לייעול העבודה הממשלתית. לאחר מכן, תתקיימה סדרת שיחות מצומצמות וסגורות עם בני שיח רלוונטיים ממדינות במזרח התיכון ובים התיכון (שגרירים לשעבר ומומחים) כדי לזהות תחומי תיעודף בנושאי אקלים וסביבה, הזדמנויות למיזמים עם ישראל, ועמדות ביחס להקמת מסגרת אזורית ברוח חזון הנשיא. המידע וההמלצות יוצגו למליאת הפורום ולגורמי ממשל, להם יועצו ייעוץ וסיוע בתהליך היישום.

בריאות ואוכלוסיות פגיעות

על אף ששינויי האקלים משפיעים על כלל האוכלוסייה, ישנן קבוצות אוכלוסייה שנפגעות וייפגעו מהם יותר. אוכלוסיות פגיעות, ובהן אנשים משכבות סוציאוקונומיות נמוכות, מהגרים ונשים, צפייות לשלם מחיר גבוה יותר כתוצאה מנזקי המשבר, על אף שהתרומה שלהן להיווצרותו היא נמוכה יותר. בנוסף, ארגון הבריאות העולמי הכיר במשבר האקלים כגורם סיכון מרכזי לבריאות הציבור, אולם הידע והפעולות הנגזרים מהכרזה זו נמצאים בישראל בחיתוליהם.

אשכול בריאות ואוכלוסיות פגיעות בכפרים האקלים עסק בהשלכות המשבר מנקודת מבט חברתית ובריאותית. במסגרת פעילות האשכול זהו אוכלוסיות פגיעות ומופּו האתגרים המרכזיים העומדים לפתחנו בהקשרים אלה, וגובשו יוזמות מגוונות המכוונות ליצירת ידע, פיתוח מדיניות היערכות ויצירתם של מענים ברמת השטח. היוזמות כוללות גם קידום פעולות רוחביות שמטרתן הטמעת פרספקטיבה חברתית והעצמת אוכלוסיות מוחלשות במדיניות הנוגעת למשבר האקלים, וכן קידום התנהלות מקיימת במוסדות בריאות.

57. אימוץ פרספקטיבה מגדרית בניהול אוכלוסיה במצבי חירום אקלימי

מובילה: ד"ר קרני קריגל (אוניברסיטת בר אילן, ביה"ס המרכזי להכשרת תחומי רווחה, משרד הרווחה)

יוזמה זו תצטרף למהלכים הבינלאומיים שישראל שותפה אליהם, לקידום שוויון מגדרי ולבניית חוסן חברתי בהיערכות למשבר האקלים, במטרה להביא להגדלת ביטחון של נשים במצבי חירום אקלימי ולצמצום הנזקים הבריאותיים (בגוף ובנפש). זאת באמצעות מהלך רחב להטמעת חשיבה מודעת מגדר הן בתוכניות והן בתקצובן, פיתוח מענים לצמצום פערים מגדריים, לרבות פיתוח הכשרות לצוותי ניהול אוכלוסיה בחירום, ניתוח תקצוב מגדרי והפניית משאבים לחיזוק מענים מגדריים נדרשים (כמו יצירת מרחב בטוח מגדרי בעת חירום לאור הנתונים על עליה באלימות מגדרית).

58. הפחתת פליטות גזי חממה במערכת הבריאות

מובילים: פרופ' נדב דוידוביץ' (אוניברסיטת בן גוריון), ד"ר מיה נגב (אוניברסיטת חיפה)

קידום הצבת יעדים להפחתת פליטות גזי החממה במערכת הבריאות בישראל, לרבות ביטוי בתקציבים, כח אדם ותוכניות עבודה, בתכלול משרד הבריאות. היוזמה תהיה סינרגטית עם העקרונות של "בית חולים מקדם בריאות וקיימות", יוזמה הקיימת במקומות שונים בעולם.

59. מערך נתונים ומחקר לאומי לבריאות ואקלים

מוביל: פרופ' נדב דוידוביץ' (אוניברסיטת בן גוריון), בשותפות עם משרד הבריאות

בישראל כיום ישנם חוקרים, חוקרות וגופי מחקר שונים אשר עוסקים בקשר בין בריאות ואקלים, בהשפעות שינויי האקלים על בריאות האדם ועל מערכת הבריאות ועוד. יוזמה זו שואפת להקים בישראל גוף אחוד אשר תפקידו לתכלל את הפעילות של החוקרים וגופי המחקר הפועלים בתחום. מדובר בגוף שלא קיים כיום בישראל בניגוד למקומות אחרים בעולם. פעילות תכלול כזו תאפשר את הגדלת בסיס הידע שיש לישראל בדבר השפעות שינויי האקלים על בריאות הציבור, ופיתוחו לכדי צעדי היערכות מיטביים לשינויי האקלים, יחד עם דיוק התחזיות להשפעות עתידיות של שינויי האקלים על בריאות הציבור. מערך המחקר יאפשר ביסוס, הרחבה ואינטגרציה בין מאגרי המידע הקיימים בישראל – של משרד הבריאות, קופות החולים, השירות המטאורולוגי, המשרד להגנת הסביבה ועוד והפקת ידע החיוני להיערכות לאומית. כמו כן, מערך המחקר יתכלל ויקדם מחקרים העוסקים בהיערכות ואומדנים כלכליים להשפעת שינויי האקלים על בריאות הציבור.

60. רשת מפלטי חום

מובילה: בקי כהן קשת (רבנים לזכויות אדם)

יוזמה זו שואפת להקים בכל רשות מקומית רשת מפלטי/מקלטי חום, נגשים לציבורים שונים, הנותנת מענה לתושבי השכונה במרחק של הליכה מהבית בשגרה של חום כבד וכן בעיתות חירום. רשת זו תכלול מבנים ומרחבים ציבוריים פתוחים ומונגשים לציבור הרחב, המבטיחים נוחות אקלימית בקיץ ובחורף, כאמצעי להתמודד עם שינויי האקלים ובפרט עבור תושבים בשכונות במצב סוציו-אקונומי נמוך שהן 'אזורים חמים' (hotspots) מבחינת פגיעות לחום. מפלטי החום יצרו מרחבים נוחים לציבור הכולל ויהיו מותאמים לקהילה.

61. תסקיר השפעת מדיניות התמודדות עם משבר האקלים על אוכלוסיות מוחלשות

מובילה: בקי כהן קשת (רבנים לזכויות אדם)

יזמה זו שואפת לקדם חקיקת חוק המחייב בדיקה של השלכות משבר האקלים ושל תוכניות ממשלתיות להתמודדות עם המשבר על אוכלוסיות מוחלשות, בכל דבר חקיקה ובכל מדיניות שהממשלה מקדמת.

62. סל איקלום לתמיכה בהתייעלות אנרגטית לקהילות החיות בעוני אנרגטי

מובילה: מאירה הנסון (מרכז השל לקיימות)

היזמה נועדה להבטיח, שלמרות שינויי האקלים הצפויים במדינת ישראל בעשורים הקרובים, גם אוכלוסיות החיות בעוני יזכו לגור בבתיים ובדירות שמספקים נוחות תרמית בכל עונות השנה ובפרט באירועי קיצון אקלימיים. זאת בעזרת הנגשה של 'סל איקלום', הכולל תמיכה ממשלתית ברכישה והתקנה של טכנולוגיות 'רכות' להתייעלות אנרגטית (כגון איטום ובידוד לחלונות ופתחים, הצללה חיצונית, התקנת מאווררי תקרה, מכשירי חשמל יעילים אנרגטית, שעוני שבת לדודים וכדומה), בצד ייעוץ לייעול צריכת החשמל בבית וליווי בהנגשת המידע וביצוע התיקונים. 'סל האקלום' יכלול המלצות לפעולות שניתן לבצע בכל משק בית, אך יותאם לצרכים ולאתגרים, שעומדים בפני אוכלוסיות החיות בעוני. ניתן לשלב זאת עם חקיקה ותמריצים לבעלי בית להתאמת הדירות.

63. שיתוף, הגנה והכלה של חסרי המעמד בהתמודדות עם משבר האקלים

מובילות: ד"ר זואי גוטצייט (רופאים לזכויות אדם), סיגל רוזן (המוקד לפליטים ומהגרים) אורלי לויטזון-סלע, הדר אביאל (עמותת א.ס.ף) על מנת לכלול התייחסות לצרכים של חסרי המעמד בגיבוש והתווית המענים להתמודדות מיטבית עם אירועי האקלים בשגרה ובחירום נדרשות למידה, היערכות, והכנה של תשתיות שיתאימו גם לאורחות חיים. לשם כך מציעה היזמה מספר צעדים, לרבות: הכללה ושיתוף נציגויות של חסרי וחסרות המעמד ושל ארגוני הסיוע במוקדי ובצוותי החשיבה וההיערכות להתמודדות עם אירועים אלו; קידום הנגשה שוויונית של שירותי בריאות ורווחה לחסרי וחסרות המעמד; עריכת מיפוי אוכלוסיות חסרי מעמד ברשויות המקומיות; הכללת סוגיות הקשורות בחסרי וחסרות המעמד בתוכנית המאיץ ברשויות המקומיות; הקמת ועדת משנה לוועדה המייעצת (מכח חוק האקלים) בנושא חסרי מעמד ומשבר האקלים; והכללת מידע רלוונטי בצווי היערכות של פיקוד העורף בעתות חירום.

64. העיר האזורית

מובילה: בתיה רווד (קבוצת מרחב אזורי הוגן)

יזמה זו שואפת לקדם תכנון מרחבי הוגן המבוסס על מבנה מנהלי-מוניציפלי היוצא מתוך המרחב העירוני ומשלב ומטמיע בתוכו את המרחב הכפרי, ומאפשר תפקוד מרחבי משותף לטובת כלל תושבי האזור היום ובעתיד, באמצעות שלטון דו-רובדי. היזמה מציעה להביא לאיגוד של מספר ערים אזוריות במסגרת אזורית, בדומה לאשכול שסמכויותיו יורחבו, והוא יוסמך לבנות ניהול משאבים משותף.

65. תשאול בריאותי הכולל מידע על עוני אנרגטי

מובילות: ענת אברמוב (רופאים לזכויות אדם), אמירה עראף (אגודת הגליל)

יזמה זו באה להוסיף לפרוטוקול התשאול בקופות החולים - של רופאי ורופאות המשפחה ו/או אחים ואחיות: איסוף מידע על תנאים מגדירי בריאות, ובפרט על תנאי עוני אנרגטי בחיי המטופלים. הוספת שאלות חובה לתשאול הרופאים יסייעו להבנה טובה יותר את המצב הרפואי ולזיהוי מתי דרושה התערבות נוספת. איסוף מידע מהימן בנושא של תנאים מגדירי בריאות ועוני אנרגטי ישפר את הטיפול על ידי מערכת הבריאות והרווחה והממשק ביניהן, בנושא משבר האקלים, בהתמקדות באוכלוסיות הפגיעות ביותר והתוספת הזו לתשאול תרחיב את בסיס הנתונים שיוכל לתוכניות התערבות.

66. חלוקה צודקת של הכנסות אנרגיה מתחדשת

מובילה: רויטל ברלינשטיין (האגודה לצדק חלוקתי)

היזמה מציעה לייצר מנגנונים של חלוקה צודקת של פרויקטים מניבי הכנסות, כולל מאנרגיות מתחדשות. לשם כך תוקם ועדה ציבורית עם נציגי ציבור אשר תבחן ותמליץ לממשלה על מדיניות חדשה לגבי החלוקה ואופן השימוש בקרקע. עוד מוצע לשווק קרקעות לפרויקטים באנרגיה מתחדשת על ידי מכרזים תוך חלוקת הפרויקטים הללו למגוון מגזרים ואזורים גיאוגרפיים באמצעות תחרות הוגנת בין המגזרים ללא מתן הטבות עודפות, זאת על מנת להבטיח את זכות השוויון, התחרות ההוגנת וזכויות הציבור בכללותו בקרקעות החקלאיות.

67. אנרגיה מתחדשת- עוצמה לאוכלוסיות מוחלשות

מוביל: מיכה פרייס (מיזם סעיד אלחרומי)

כדי להגדיל את ההשתתפות של אוכלוסיות מוחלשות בייצור אנרגיה מתחדשת, על המדינה לתכנן פרויקטים סולאריים במקומות מתאימים, להוציא מכרזים אודותיהם ולהבטיח תחרות הוגנת עבורם, תוך שקילת שיקולים של צדק חלוקתי והעצמת מגזרים מוחלשים. על מנת להעלות את השתתפות האוכלוסיות המוחלשות בייצור אנרגיה מתחדשת, מוצעים הצעדים הבאים: העדפה מתקנת במכרזים/גמישות בתנאי הסף לשימוש קרקעי לאנרגיה סולארית (בין היתר בדו-שימוש): הקצאת שטחים לעיירות פיתוח בנגב כשטחים שהם יוכלו לעשות חקלאות קרקע ולהקים פרויקטים סולאריים מניבים; רפרנט ממשלתי בכל אחת מהרשויות הנוגעות בעניין, שיסייע במתן מענה לרשויות בכריפריה ובאשכולות הנמוכים, ולתושביהן; פיתוח הסברה מותאמת לקהלי יעד שונים, כולל בשפה הערבית, בדבר התועלות שבהתייעלות אנרגטית, ובהקמת מערכות סולאריות; יצירת תועלות נוספות להתקנת מערכת סולארית, כגון ביטחון אנרגטי.

68. תקנות בטיחות בעבודה – איסור עבודה בתנאי אקלים קיצוני

מובילה: דיאנה בארון (קו לעובד)

סביבת העבודה של עובדי שטח (דוגמת עובדי חקלאות ועובדי בניין) מעמידה אותם בסיכון ייחודי הכולל חשיפה מוגברת לגורמים כמו קרינת שמש, עומס חום, קור, רוחות וגשם, ומובילה לכך שעובדים אלו מושפעים במיוחד מתנאי מזג האוויר ומשבר האקלים, עד כדי סכנת חיים. מרבית העובדים הללו הם עובדים מוחלשים. יזמה זו שואפת לקדם תקנות ייעודיות שיסדירו את העבודה בתנאי אקלים קיצוני לשם שמירה על העובדים וזכויותיהם.

פורום
האקלים
הישראלי

פורום
האקלים
הישראלי

דו"ח שנתי 2022